

เอกสารประกอบการพิจารณา

ญัตติด่วน

เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU)

ฉบับที่ 43 และฉบับที่ 44 ระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา

อ.พ. 7/2568 สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง ชุดที่ 26 ปีที่ 3

อ.พ. 7/2568
สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง
ชุดที่ 26 ปีที่ 3

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

ญัตติด่วน

เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU)
ฉบับที่ 43 และฉบับที่ 44 ระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา
(นายสฤษฏ์พงษ์ เกี่ยวข้อง เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนด ญัตติ หรือหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายเชษฐา ทองยิ่ง

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางสาวศรันยา สีมา

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการวิชาการ ๑

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นายยอดชาย วิถีพานิช

วิทยากรเชี่ยวชาญ

นายยุทธพงศ์ ปิ่นอนงค์

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นางสาวนฐมลย์ พงษ์รอนันต์

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นางสาวอุษณีย์ อินทองช่วย

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวเปรมฤดี วงศ์สาคร

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางเมณฑพร กาญจนินทุ

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

สิงหาคม 2568

บทสรุปสำหรับผู้แทนราษฎร

บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชา ปี 2543 หรือ MOU 43 เป็นเรื่องการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา ลงนามที่กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2543 เนื้อหาสำคัญ คือ ร่วมกันตั้งคณะกรรมการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Commission : JBC) เพื่อสำรวจและปักหลักเขตแดนให้ชัดเจน โดยใช้ “แผนที่ 1:200,000” ของฝรั่งเศสเป็นเอกสารอ้างอิง ใช้สำหรับเป็นกรอบการเจรจาบริเวณรอบปราสาทพระวิหารและพื้นที่ทับซ้อนอื่น ฝ่ายที่คัดค้านมองว่า MOU ฉบับนี้เป็น “ยอมรับ” แผนที่ที่ไทยจะเสียเปรียบเรื่องดินแดน ส่วนบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชา ปี 2544 หรือ MOU 44 เป็นเรื่องการสำรวจและพัฒนาทรัพยากรปิโตรเลียมในพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล ไทย-กัมพูชา ลงนามที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2544 เนื้อหาสำคัญเป็นการรับรองว่ามี “พื้นที่ทับซ้อน” ทางทะเล (พื้นที่ 26,000 ตร.กม.) จะแบ่งพื้นที่เป็น 2 ส่วน คือ พื้นที่ที่สามารถแบ่งเส้นเขตแดนได้ชัดเจน และพื้นที่ที่ยังตกลงไม่ได้ โดยจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาร่วม (Joint Development Area: JDA) มุ่งเน้นสำรวจและผลิตปิโตรเลียมร่วมกัน ฝ่ายที่คัดค้านเห็นว่า MOU ฉบับนี้ เป็นการยอมรับสิทธิเหนือพื้นที่ทับซ้อน ทำให้ไทยเสียประโยชน์ในเรื่องพลังงานในอนาคต อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังถือว่า MOU ทั้ง 2 ฉบับยังคงใช้ได้อยู่ แต่มีการเรียกร้องให้ทบทวน

แม้การปะทะทางทหารระหว่างไทยกับกัมพูชาจะยังคงมีสาเหตุจากปัญหาในเรื่องเขตแดนเช่นเดิม ในทั้ง 2 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่บทเรียนสำคัญที่ปรากฏชัด คือ การที่ปัญหาข้อพิพาทระหว่างดินแดนไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการใช้อาวุธและความรุนแรงได้อย่างยั่งยืน แต่การเจรจาทางการทูต การยอมรับกลไกระหว่างประเทศ และการรักษาเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศให้มั่นคง เป็นหนทางนำไปสู่การจัดการความขัดแย้งได้อย่างแท้จริง โดยไม่ต้องแลกด้วยชีวิตของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ

ดังนั้น MOU 43 เกี่ยวข้องกับดินแดนที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน และความเชื่อมโยงกับเรื่องอธิปไตย มีความละเอียดอ่อนทางการเมือง ขณะที่ MOU 44 แม้จะเป็นเรื่องของทรัพยากรและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่กลับมีความเปราะบางในเชิงความร่วมมือระยะยาว เพราะยังไม่มีความคืบหน้าชัดเจนในการดำเนินการจริง

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้แทนราษฎร	ก
ส่วนที่ 1 - หลักการและเหตุผล ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU) ฉบับที่ 43 และฉบับที่ 44 ระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา (นายสฤกษ์พงษ์ เกี่ยวข้อง เป็นผู้เสนอ)	1-1
ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์	2-1
ส่วนที่ 3 ข้อมูลประกอบการพิจารณา	3-1
- เปรียบเทียบ MOU 2543 กับ MOU 2544 ไทย-กัมพูชา แตกต่างกันอย่างไรร	3-1
- บันทึกความเข้าใจ ระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย กับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก	3-3
- Memorandum of Understanding between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the Kingdom of Cambodia on the Survey and Demarcation of Land Boundary	3-8
- Memorandum of Understanding between the Royal Thai Government and the Royal Government of Cambodia regarding the Area of their Overlapping Maritime Claims to the Continental Shelf	3-13
- สถานการณ์ ไทย-กัมพูชา ตามลำดับเวลา	3-16
- ย้อนเหตุการณ์ความขัดแย้ง ชายแดนไทย-กัมพูชา จากปี 2554 ถึง 2568	3-23

ส่วนที่ 1

หลักการและเหตุผล

ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU) ฉบับที่ 43 และฉบับที่ 44 ระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา (นายสฤกษ์พงษ์ เกี้ยวข้อง เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU) ฉบับที่ 43 และฉบับที่ 44 ระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา

เหตุผล

ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันเป็นที่ปรากฏว่า บันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU) ฉบับที่ 43 (ว่าด้วยแนวเขตทางบก) และฉบับที่ 44 (ว่าด้วยเขตทางทะเล) ซึ่งประเทศไทยได้ทำร่วมกับประเทศกัมพูชา โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเขตแดน พื้นที่ทับซ้อนทางทะเล และทรัพยากรธรรมชาติ รวมไปถึงการอนุญาตให้มีการสำรวจและแสวงหาประโยชน์ในพื้นที่เขตทับซ้อนทางทะเลระหว่างสองประเทศ ซึ่งบันทึกความเข้าใจดังกล่าวได้กลายเป็นข้อถกเถียงทางสังคมและการเมืองในประเทศไทยมาโดยตลอด เนื่องจากส่งผลกระทบต่ออธิปไตยและผลประโยชน์ของประเทศไทย อีกทั้งยังมีข้อสังเกตสำคัญว่า บันทึกความเข้าใจบางฉบับไม่ได้ผ่านการให้ความเห็นชอบจากรัฐสภาตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ควรนำเข้าสู่กระบวนการรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เนื่องจากทางหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 178 ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า “สนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่ออธิปไตยของรัฐ การเปลี่ยนแปลงเขตแดน หรือมีผลผูกพันด้านงบประมาณของรัฐ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนการลงนาม” ดังนั้น การดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดพื้นที่ทับซ้อน หรือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ที่ยังไม่ได้ตกลงกันอย่างชัดเจน ย่อมเข้าข่ายที่จะต้องผ่านการพิจารณาของรัฐสภาเช่นกัน หากมีการดำเนินการหรือการกระทำตามบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU) ฉบับที่ 43 และฉบับที่ 44 ที่ยังไม่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา อาจถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการคงไว้ซึ่งบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU) ฉบับที่ 43 และฉบับที่ 44 ที่อาจก่อให้เกิดการตีความในทางที่เสียเปรียบแก่ประเทศไทย ทั้งในแง่ของการยอมรับพื้นที่ทับซ้อนอย่างถาวร หรือการเปิดทางให้ต่างชาติแสวงหาผลประโยชน์ร่วมในทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลซึ่งเป็นแหล่งพลังงานและ

ทรัพยากรที่สำคัญ ดังนั้น การคงไว้ซึ่งข้อตกลงที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจนำไปสู่การสูญเสียโอกาสในการปกป้องอธิปไตยและการใช้ทรัพยากรของตนอย่างเต็มรูปแบบในระยะยาว ดังนี้

1. การยอมรับพื้นที่ทับซ้อนโดยพลตินัย โดยวิธีการลงนามในบันทึกความเข้าใจที่มีสาระว่าประเทศไทยและประเทศกัมพูชา มี “พื้นที่ทับซ้อนทางทะเล” อาจส่งผลให้ประเทศไทยยอมรับว่ามีข้อพิพาทเกี่ยวกับเขตแดนทั้งที่ในบางมุมมองทางกฎหมายไทยถือว่าพื้นที่นั้นอยู่ในอธิปไตยของประเทศไทยโดยสมบูรณ์ การยอมรับเช่นนี้อาจเป็นข้อเสียเปรียบในอนาคตเมื่อมีการเจรจาแบ่งผลประโยชน์หรือจัดทำเขตแดนถาวร

2. การดำเนินการตามบันทึกความเข้าใจอาจส่งผลเปิดทางให้ต่างชาติเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ร่วมโดยไม่กำหนดสัดส่วนชัดเจน การอนุญาตให้มีการร่วมสำรวจพลังงานในพื้นที่ทับซ้อน โดยที่ยังไม่มีการกำหนดสัดส่วนหรือข้อตกลงที่เป็นธรรม อาจทำให้ประเทศไทยได้รับผลประโยชน์น้อยกว่าที่ควรจะได้ โดยเฉพาะกรณีการให้สัมปทานสำรวจพลังงานในเขตทับซ้อน

3. กระทบต่อความมั่นคงและอธิปไตยในทะเล บันทึกความเข้าใจอาจกลายเป็นช่องทางที่อีกฝ่ายใช้เป็นหลักฐานสนับสนุนข้อเรียกร้องต่อองค์กรระหว่างประเทศในอนาคต เช่น ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice : ICJ) หรือคณะกรรมาธิการเขตแดนทะเล ทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบด้านเอกสารและข้อเท็จจริง

4. ไม่มีการเผยแพร่ต่อประชาชนและไม่มีการตรวจสอบ การทำข้อตกลงในลักษณะบันทึกความเข้าใจที่ไม่เปิดเผยและไม่ผ่านกลไกรัฐสภา อาจขาดความโปร่งใสและขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของประเทศ

นอกจากนี้ การขาดความโปร่งใสในการจัดทำและเปิดเผยบันทึกความเข้าใจต่อสาธารณะยังทำให้ประชาชนขาดความมั่นใจในเจตนารมณ์ของรัฐ และส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ทั้งยังเปิดช่องให้เกิดข้อสงสัยในเชิงนโยบายด้านความมั่นคงและยุทธศาสตร์ทางทะเลในภูมิภาคนี้อย่างกว้างขวาง หากรัฐบาลมีการยกเลิกข้อตกลงทั้งสองฉบับอย่างเป็นทางการ ไม่เพียงแต่จะช่วยลดความเสี่ยงในอนาคต แต่ยังแสดงให้เห็นถึงจุดยืนของประเทศไทยในการปกป้องอธิปไตย การยึดมั่นในรัฐธรรมนูญ และความชอบธรรมในเวทีระหว่างประเทศ อนึ่ง บันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU) ฉบับที่ 44 เดิมเป็นข้อตกลงร่วมเกี่ยวกับเขตทับซ้อนทางทะเล ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลกัมพูชา จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2544 ซึ่งเคยถูกยกเลิกโดยมติคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อปี พ.ศ. 2552 โดยให้เหตุผลว่า “ประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการตามข้อตกลงได้ เนื่องจากมีผลกระทบต่่ออธิปไตยของชาติและไม่ผ่านรัฐสภา” อย่างไรก็ตาม ยังมีความคลุมเครือในทางปฏิบัติว่าการยกเลิกดังกล่าวมีผลสิ้นสุดในทางกฎหมายจริงหรือไม่ หรือมีการกลับมาใช้ใหม่ภายหลังในบางส่วนโดยไม่ได้ประกาศเป็นทางการ ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน มีความจำเป็นรีบด่วนในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของประเทศ

ส่วนที่ 2

บทวิเคราะห์

จากสถานการณ์ที่ไทยและกัมพูชามีเหตุปะทะกันตามแนวชายแดน และการโต้แย้งสิทธิเกี่ยวกับอาณาเขตชายทะเลระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดแนวคิดให้พิจารณาว่าควรหรือไม่ควรยกเลิกบันทึกความเข้าใจ 2 ฉบับ คือ ฉบับปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543 หรือ MOU 43) ซึ่งกำหนดเกี่ยวกับการปักปันเขตแดนทางบก และฉบับปี ค.ศ. 2001 (พ.ศ. 2544 หรือ MOU 44) ซึ่งว่าด้วยเรื่องการแบ่งเขตทางทะเลและการร่วมพัฒนาทรัพยากรปิโตรเลียมกับกัมพูชา มีข้อสังเกต ดังนี้

1. กรณีควรยกเลิก MOU ทั้ง 2 ฉบับ

MOU 43 หรือในชื่อทางการว่า “บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก” ลงนามในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย กำหนดให้มี คณะกรรมาธิการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Commission : JBC) ซึ่งมีขอบเขตอำนาจหน้าที่รับผิดชอบสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน (ที่มีมาแต่เดิมในสมัยฝรั่งเศสอินโดจีน) ให้จัดทำแผนแม่บทในการสำรวจและจัดทำหลักเขต ให้กำหนดความเร่งด่วนของพื้นที่ที่จะต้องสำรวจ ให้ตั้งคณะอนุกรรมาธิการด้านเทคนิค ให้ผลิตแผนที่เพื่อแสดงเขตแดนทางบกตามที่ได้สำรวจและจัดทำหลักเขต

สิ่งที่เป็นปัญหากังวลใจมาโดยตลอดของฝ่ายที่สนับสนุนให้ยกเลิก คือ MOU 43 กำหนดให้ทั้งไทยและกัมพูชาดำเนินการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนตามเอกสารสำคัญ 3 ชุด คือ อนุสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ฉบับปี ค.ศ. 1904 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมขอบเขตในสนธิสัญญาฉบับปี ค.ศ. 1893 สนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ฉบับปี ค.ศ. 1907 และแผนที่ที่จัดทำขึ้นตามผลงานการปักปันเขตแดนของคณะกรรมการปักปันเขตแดนที่จัดตั้งขึ้นตามหนังสือสัญญาทั้ง 2 ฉบับดังกล่าว ซึ่งเป็นแผนที่มาตราส่วน 1:200,000 เหมือนกันทั้ง 2 ชุด โดยได้กำหนดให้ปราสาทพระวิหารอยู่ในเขตกัมพูชา และศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice : ICJ) ใช้ประกอบการตัดสินคดีในปี ค.ศ. 1962 ว่า ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในพื้นที่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของกัมพูชา อีกทั้งการตีความคำพิพากษานั้นในปี ค.ศ. 2013 ตามคำร้องของฝ่ายกัมพูชาภายหลังการพิพาทกันครั้งล่าสุดยังได้สับสนุนอีกว่า พื้นที่ซึ่งเป็นภูเขาในชื่อเดียวกันกับตัวปราสาทก็อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของกัมพูชาด้วย คนไทยและนักกฎหมายไทยจำนวนหนึ่งจึงไม่ยอมรับกับคำตัดสินดังกล่าว และได้แย้งอยู่เนือง ๆ จนกระทั่งถึงปัจจุบันว่า แผนที่กำหนดเส้นเขตแดนไม่ตรงกับถ้อยคำในหนังสือสัญญาที่กำหนดให้ใช้ “สันปันน้ำ” เป็นเส้นเขตแดน

แต่ในความเห็นของศาล แผนที่นี้เป็นส่วนหนึ่งของหนังสือสัญญาเพราะเหตุแห่งการปฏิบัติ กล่าวคือทางการไทยในสมัยนั้นได้รับเอาแผนที่มาใช้งาน โดยไม่ได้หวังดีที่มีความผิดพลาดระบุเขตแดนไม่ตรงกับสนธิสัญญา และยังได้ขอให้ทางฝรั่งเศสจัดพิมพ์เพื่อแจกจ่ายไปให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายเพื่อให้ทราบถึงเขตแดนระหว่างสยามกับฝรั่งเศสอินโดจีนในสมัยนั้น ซึ่งก็คือประเทศกัมพูชาในสมัยนี้ ไม่ว่าแผนที่นั้นจะถูกต้องแม่นยำหรือไม่ก็ตาม แต่ก็มีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน อีกทั้งได้มีการระบุเอาไว้ใน MOU 43 อย่างชัดเจนว่า

ให้สำรวจและจัดทำหลักเขตแดนตามนั้น อีกทั้งในความเป็นจริงคณะกรรมการธิการเขตแดนร่วม (JBC) ได้ดำเนินการตามบันทึกความเข้าใจนี้ จนเกิดความก้าวหน้าพอสมควร ผลการดำเนินงานในช่วงหลายปีที่ผ่านมา คณะกรรมการธิการเขตแดนร่วม (JBC) สามารถค้นหาและระบุตำแหน่งหลักเขตแดนได้ทั้งหมด 45 จาก 73 หลัก หรือประมาณร้อยละ 62 ของจำนวนหลักเขตที่เคยมีอยู่เดิม หรือคิดเป็นระยะทาง 374 กิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 47 ของความยาวเขตแดนทั้งหมด

ที่สำคัญที่สุด แผนที่ตั้งกล่าวถูกใช้เป็นหลักอ้างอิงเมื่อไทยและกัมพูชาเกิดเหตุพิพาทกัน ด้วยข้อกล่าวหาซึ่งกันและกันว่าอีกฝ่ายหนึ่งได้ทำการละเมิดข้อ 5 ของ MOU 43 ที่ว่า ห้ามมิให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งดำเนินการใด ๆ ที่มีผลเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของพื้นที่ชายแดน อีกทั้งคณะกรรมการธิการเขตแดนร่วมนี้ ก็เป็นกลไกทวิภาคีอันหนึ่งซึ่งฝ่ายไทยเรียกร้องให้นำมาใช้เพื่อแก้ไขข้อพิพาทเรื่องเขตแดนกันทุกครั้ง ล่าสุด คือการประชุมที่กรุงพนมเปญ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2568 และการประชุมสมัยพิเศษที่จะกำหนดให้มีขึ้นในเดือนกันยายน 2568

ส่วน MOU 44 มีชื่อทางการว่า “บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยพื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิในไหล่ทวีปทับซ้อนกัน” ลงนามในสมัยรัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร กำหนดให้มีการตั้ง คณะกรรมการร่วมด้านเทคนิค (Joint Technical Committee : JTC) เพื่อเจรจาแบ่งเขตทางทะเลในพื้นที่ที่ต้องแบ่งกัน (กำหนดเอาไว้เหนือเส้นละติจูดที่ 11 องศาเหนือในขนาดพื้นที่ประมาณ 10,000 ตารางกิโลเมตร) และกำหนดเงื่อนไขในการจัดทำระบบพัฒนาทรัพยากรปิโตรเลียมร่วมกัน (คือพื้นที่ใต้เส้นละติจูดที่ 11 องศาเหนือ ขนาดพื้นที่ประมาณ 16,000 ตารางกิโลเมตร) ในความเห็นของกลุ่มที่สนับสนุนให้ยกเลิกนั้น MOU 44 มีข้อบกพร่องตรงที่ไปให้การยอมรับ “การกำหนดไหล่ทวีปที่ไม่มีพื้นฐานทางกฎหมายระหว่างประเทศใด ๆ ของฝ่ายกัมพูชา” ซึ่งเป็นการอ้างสิทธิเกินกว่าสิ่งที่พึงมีพึงได้ ทำให้เกิดพื้นที่ที่อ้างสิทธิในไหล่ทวีปทับซ้อนกันมีขนาดใหญ่เกินไป อันจะเป็นผลให้ไทยจำต้องแบ่งทรัพยากรที่ฝ่ายไทยอ้างสิทธิเอาไว้เป็นของตนเองนั้นไปให้กัมพูชาด้วย ข้อกังวลอีกประการหนึ่งของฝ่ายที่คัดค้าน MOU 44 คือ กัมพูชาได้กำหนดเขตไหล่ทวีปเข้ามาในเขตที่ใกล้กับเกาะกูด ทำให้ประเทศไทยมีความเสี่ยงที่จะ “เสียดินแดน” ส่วนนี้ไปให้กัมพูชา ทั้ง ๆ ที่สนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ปี 1907 ได้กำหนดเอาไว้โดยชัดเจนแล้วว่าเกาะกูดเป็นของไทย

เหตุผลของฝ่ายที่เห็นควรให้ยกเลิกหมายรวมถึงว่า MOU ทั้ง 2 ฉบับ ส่งผลกระทบต่อเขตแดนปัจจุบันไทยกำลังเผชิญการรุกล้ำดินแดนชัดเจน ถือเป็นความไม่เป็นธรรม แม้ไม่มี MOU ไทยและกัมพูชา ก็เจรจาทวิภาคีกันได้ ความจำเป็นที่ต้องยกเลิก MOU 43 และ MOU 44 เพราะมีความเสี่ยงที่ประเทศไทยต้องเสียผืนแผ่นดินไทยเพิ่มเติม โดยเฉพาะเมื่ออดีตผู้มีอำนาจทางการเมืองไปลงนามเอกสารรับรองแผนที่ 1:200,000 แทนที่จะใช้แผนที่ 1:50,000 ที่ใช้เป็นสากลในปัจจุบัน ซึ่งหาก MOU ทั้ง 2 ฉบับ ยังคงอยู่จะทำให้ประเทศไทยเสียดินแดนอีกครั้ง นอกจากนี้ ใน MOU 44 ยังมีความเสี่ยงในการเสียพื้่นน้ำใต้เกาะกูดและพื้่นน้ำส่วนหนึ่งของอ่าวไทยไป และที่สำคัญ MOU 44 ยังขัดกับประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปของประเทศไทยในอ่าวไทย ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อปี 2516 โดยอ้างอิงตามหลักกฎหมายทะเลสากลและอนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง ณ กรุงเจนีวา ซึ่งมีผลให้เกิดการกำหนดเขตทางทะเลของไทยที่ชัดเจน และ MOU ทั้ง 2 ฉบับ

โดยเฉพาะ MOU 44 มีผลกระทบต่ออาณาเขตของราชอาณาจักรไทยอย่างชัดเจน ต้องผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาเสียก่อน แต่จนปัจจุบันนี้ยังไม่ผ่านความเห็นชอบแต่อย่างใด

นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดที่ว่า ควรยกเลิกข้อตกลง MOU 43 และ MOU 44 เพื่อเป็นการตอบโต้การกระทำที่ไม่เป็นมิตรของกัมพูชาที่ดำเนินมาโดยตลอด โดยเฉพาะผ่านทางไซเซียมเดี่ยวของผู้นำประเทศกัมพูชา ซึ่งจะทำให้ไทยได้เปรียบพื้นที่เพราะเป็นการปฏิเสธรายอมรับแผนที่ 1:200,000 ซึ่งเป็นแผนที่เก่าและไม่ละเอียด และสุ่มเสี่ยงที่จะทำให้ไทยสูญเสียดินแดนนับ 1.5 ล้านไร่ ประกอบกับท่าทีที่กระทรวงการต่างประเทศของไทยประกาศอย่างแข็งขันว่า ไม่ได้ใช้แผนที่ 1:200,000 ในการหารือ JBC ดังนั้น จึงควรยกเลิก MOU 43 ที่เป็นสารตั้งต้นของการยอมรับแผนที่ 1:200,000 ซึ่งจะทำให้ค่ากล่าวอ้างของไทยมีน้ำหนักมากขึ้นในเวทีโลก และลดความน่าเชื่อถือของกัมพูชาทันที

ส่วน MOU 44 ซึ่งเป็นเรื่องของการปักปันเขตแดนทางทะเลนั้น ก็เป็นสารตั้งต้นที่กัมพูชาพยายามกำหนดเส้นเขตแดนตามอำเภอใจ แล้วกล่าวอ้างแต่ฝ่ายเดียวว่าเป็นพื้นที่ทับซ้อน ไทยและกัมพูชาต้องมาทำสัญญาแบ่งผลประโยชน์กัน และมีความพยายามปลุกปั่นจากทางฝ่ายกัมพูชาที่กล่าวอ้างว่าเกาะกูดเป็นของกัมพูชา และพร้อมที่จะใช้กำลังในการยึดคืนมา ซึ่งถือเป็นท่าทีที่ขัดต่อการเจรจาโดยสันติภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติ ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีความชอบธรรมที่จะยกเลิก MOU 44 โดยอาศัยหลักในเรื่องมาตรการตอบโต้ แล้วค่อยมาเจรจากันใหม่โดยอาศัยเทคโนโลยีทางดาวเทียมที่มีความแม่นยำกว่า ประกอบกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ไทยได้เปรียบ และนำ MOU 43 และ MOU 44 เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา เนื่องจากถือเป็นสนธิสัญญาที่มีผลเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 178 แล้วให้รัฐสภายกเลิก MOU ทั้ง 2 ฉบับ ให้ตกไป ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีความได้เปรียบกัมพูชาทันทีในเวทีโลก และรักษาแผ่นดินไทยไว้ได้ทุกตารางนิ้ว

2. กรณีไม่ควรยกเลิก MOU ทั้ง 2 ฉบับ

ฝ่ายที่เห็นว่า ไม่ควรยกเลิก MOU ทั้ง 2 ฉบับให้ความเห็นว่า การบอกเลิกเพิกถอนบันทึกความเข้าใจ 2 ฉบับ ไม่ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการยกเลิกเอาไว้ หลักทั่วไปของหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ การบอกเลิกต้องได้รับความยินยอมจากคู่ภาคี เว้นเสียแต่ว่าจะพิสูจน์ได้อย่างชัดเจนว่า มีการละเมิดพื้นฐานของหลักการอย่างร้ายแรงจนเป็นเหตุให้การบังคับใช้เป็นไปได้อย่างแน่แท้ จริงอยู่ว่าสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไทยและกัมพูชามีข้อพิพาทเรื่องเขตแดนถึงขั้นใช้กำลังทหารกัน แต่นั่นถือว่าเป็นการละเมิดบันทึกความเข้าใจอย่างร้ายแรงหรือไม่ ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อเกิดเหตุปะทะกันทั้ง 2 ประเทศกลับเปิดประชุมคณะกรรมการเขตแดนร่วม (JBC) เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาข้อพิพาท ก็ยอมแสดงให้เห็นว่า MOU 43 ยังเป็นหนังสือสัญญาที่บังคับใช้สำหรับเขตแดนทางบกได้อยู่ ที่สำคัญที่สุดฝ่ายที่ต้องการจะยกเลิกบันทึกความเข้าใจทั้ง 2 ฉบับไม่ได้ให้หลักประกันว่า จะมีฉบับใหม่ที่ดีกว่านี้ขึ้นมาทดแทนได้อย่างไร หรือว่ามีกลไกอื่นใดที่มีประสิทธิภาพมากกว่านี้ในการใช้สำรวจปักปันเขตแดนทางบกหรือแบ่งเขตทางทะเลระหว่าง 2 ประเทศ

นอกจากนั้น ฝ่ายที่เห็นว่าไม่ควรยกเลิก MOU 43 และ MOU 44 เพราะข้อตกลงทั้งสองไม่ใช่ข้อตกลงที่มอบอำนาจหรืออธิปไตยให้กัมพูชา แต่เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทยในพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลและทางบก และเปิดช่องให้มีการเจรจาในอนาคต เป็นหลักประกันของไทยที่จะมีสิทธิ์ร่วมกำหนดอนาคตของพื้นที่ทับซ้อน ไม่เสียเปรียบเชิงยุทธศาสตร์ หากไทยยกเลิก MOU ทั้ง 2 ฉบับ โดยไม่มี

กรอบหรือแนวทางรองรับที่เหมาะสม จะทำให้ไทยสูญเสียสถานะการเจรจาในเวทีระหว่างประเทศทันที ขณะที่กัมพูชาอาจหันไปเจรจากับประเทศที่ 3 แทน ซึ่งอาจทำให้ไทยพลาดโอกาสในการร่วมลงทุนและแบ่งผลประโยชน์จากแหล่งพลังงานในพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล

ดังนั้น การพิจารณาถึงสถานะการคงอยู่และการยกเลิก MOU ทั้ง 2 ฉบับ จึงต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ และคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบด้าน เนื่องจากเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อน ส่งผลกระทบต่ออธิปไตยของชาติและประชาชนโดยรวม

ส่วนที่ 3

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

เปรียบเทียบ MOU 2543 กับ MOU 2544 ไทย-กัมพูชา แตกต่างกันอย่างไ*

หากย้อนไปดูบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างไทยและกัมพูชา มี 2 ฉบับสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเขตแดน คือ MOU 2543 และ MOU 2544 ที่เริ่มดำเนินการในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน และยังคงยึดถือกันมาจนถึงปัจจุบัน

MOU 2543 บันทึกความเข้าใจระหว่างไทย-กัมพูชา ว่าด้วยการสำรวจและจัดทำเขตแดนทางบก

MOU 2543 เรียกสั้น ๆ ว่า “MOU 43” เป็นบันทึกความเข้าใจระหว่างไทย-กัมพูชา ว่าด้วยการสำรวจและจัดทำเขตแดนทางบก พ.ศ. 2543 เป็นบันทึกข้อตกลงที่ไทยกับกัมพูชามีขึ้นเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาชายแดนที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ระหว่าง 2 ฝ่ายที่มีมาอย่างยาวนาน เช่น บางพื้นที่มีความไม่ชัดเจนเรื่องเขตแดนเดิมที่เคยทำตั้งแต่สนธิสัญญากำหนดเขตแดนสยาม-ฝรั่งเศส จนทำให้เกิดพื้นที่ทับซ้อนและกลายเป็นข้อพิพาท โดยเฉพาะบริเวณปราสาทพระวิหาร

เริ่มลงนามเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2543 โดยนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ แม้จะไม่ใช่สนธิสัญญาและมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเขตแดน แต่พบว่าในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา กัมพูชามีการละเมิดข้อตกลงหลายร้อยครั้ง โดยเฉพาะการปรับสภาพพื้นที่ชายแดน ซึ่งฝ่ายไทยได้มีการประท้วงและขอให้แก้ไขอย่างต่อเนื่องผ่านกลไกที่ได้สร้างเอาไว้

ความเป็นมาของ MOU ฉบับนี้ ต้องย้อนไปเมื่อปี 2537 หลังจากกัมพูชาสามารถจัดการปัญหาทางการเมืองภายในและจัดตั้งรัฐบาลได้ รัฐบาลไทยและกัมพูชาจึงเริ่มต้นเจรจาปัญหาเขตแดนกันใหม่อีกครั้ง

MOU 2544 บันทึกความเข้าใจระหว่างไทย-กัมพูชา ว่าด้วยการพื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิในไหล่ทวีปทับซ้อนกัน

MOU 2544 เรียกสั้น ๆ ว่า “MOU 44” เป็นบันทึกความเข้าใจที่กำหนดกรอบและกลไกในการเจรจาเพื่อหาข้อสรุปเรื่องการปักปันเขตแดนทางทะเลในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนบนที่อยู่เหนือเส้นละติจูด 11 องศาเหนือ โดยมีพื้นที่ประมาณ 10,000 ตร.กม. ซึ่งต่อไปเรียกพื้นที่ส่วนนี้ว่า “พื้นที่ทับซ้อนส่วนบน”

เรื่องการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจสำหรับพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนล่างที่อยู่ใต้เส้นละติจูด 11 องศาเหนือ ในลักษณะพื้นที่พัฒนาร่วม (Joint Development Area: JDA) โดยมีพื้นที่ประมาณ

* เปรียบเทียบ MOU 43 กับ MOU 44 ไทย-กัมพูชา แตกต่างกันอย่างไ. (2568). สืบค้น 18 สิงหาคม 2568 จาก <https://www.springnews.co.th/news/hot-issue/858359>

16,000 ตร.กม. ซึ่งต่อไปเรียกพื้นที่ส่วนนี้ว่า “พื้นที่ทับซ้อนส่วนล่าง” โดยต้องดำเนินการทั้ง 2 เรื่อง ในลักษณะที่ไม่แบ่งแยกออกจากกัน (indivisible package)

ให้มีคณะกรรมการร่วมด้านเทคนิค (Joint Technical Committee: JTC) ดำเนินการพิจารณา และเจรจาร่วมกันในเรื่องนี้ ทั้งนี้ได้ตกลงกันว่า MOU 2544 และการดำเนินการทั้งหมดตาม MOU 2544 จะไม่กระทบต่อการอ้างสิทธิทางทะเลของแต่ละฝ่าย

ไทยและกัมพูชาได้มีการเจรจาและดำเนินการตาม MOU 2544 ตั้งแต่หลังการลงนามรับรอง เมื่อปี 2544 จนถึงปัจจุบัน แต่ยังไม่สามารถตกลงหาข้อสรุปใด ๆ ได้

โดย MOU 2544 เคยถูกยกเลิกในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อปี 2552 แต่ในรัฐบาลต่อมา ยังคงถือว่าเอกสารดังกล่าวมีผลอยู่ และได้ริเริ่มจัดตั้งกลไกเจรจาภายใต้ชื่อ คณะกรรมการร่วมด้านเทคนิค (JTC) ซึ่งจนถึงปัจจุบันยังอยู่ในช่วงเตรียมเข้าสู่คณะรัฐมนตรีและยังไม่มีกรยกเลิกอย่างเป็นทางการ

การถกเถียงเกี่ยวกับ MOU 2544 ยังเกี่ยวพันกับประเด็น “เกาะกูด” ที่บางฝ่ายกังวลว่า ไทยอาจสูญเสียอธิปไตย แต่กระทรวงต่างประเทศได้ยืนยันชัดว่าเกาะกูดยังคงเป็นของไทยโดยสมบูรณ์ โดยมีหลักฐานทางกฎหมายและประวัติศาสตร์

สรุปได้ว่า MOU 2543 เกี่ยวข้องกับดินแดนที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานและความเชื่อมโยงกับเรื่อง อธิปไตย มีความละเอียดอ่อนทางการเมือง ขณะที่ MOU 2544 แม้จะเป็นเรื่องของทรัพยากรทางทะเล และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่กลับมีความเปราะบางในเชิงความร่วมมือระยะยาว เพราะยังไม่มี ความคืบหน้าชัดเจนในการดำเนินการจริง

บันทึกความเข้าใจ
ระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย
กับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา
ว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก

รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา

ปรารถนาที่จะกระชับความผูกพันแห่งมิตรภาพที่มีอยู่ระหว่างประเทศทั้งสอง
 ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

เชื่อว่าการปักปันเขตแดนทางบกระหว่างราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชา จะช่วยระงับความขัดแย้งตามชายแดนที่เกิดจากปัญหาเขตแดน และจะกระชับความสัมพันธ์ฉันมิตร ที่มีอยู่ระหว่างประเทศทั้งสองให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และเอื้ออำนวยต่อการเดินทางและความร่วมมือของ ประชาชนของประเทศทั้งสองตามแนวชายแดน

ระลึกถึงแถลงการณ์ร่วมของนายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรไทยกับนายกรัฐมนตรี แห่งราชอาณาจักรกัมพูชาฉบับลงวันที่ 13 มกราคม 2537 (ปี ค.ศ. 1994) ซึ่งได้ตกลงกันจะจัดตั้ง คณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชาในเวลาอันสมควร

ระลึกอีกด้วยถึงคำแถลงร่วมเกี่ยวกับการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักเขตแดน ทางบกร่วมไทย-กัมพูชาฉบับลงวันที่ 21 มิถุนายน 2540 (ปี ค.ศ. 1997) ซึ่งได้ตกลงกันจะจัดตั้ง คณะกรรมการจัดทำหลักเขตแดนทางบกร่วมไทย-กัมพูชา ที่จะได้รับมอบหมายภารกิจให้จัดทำ หลักเพื่อชี้แนวเขตแดนทางบกระหว่างประเทศทั้งสอง

ได้ตกลงกันดังต่อไปนี้

ข้อ 1.

จะร่วมกันดำเนินการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกระหว่างราชอาณาจักรไทย กับราชอาณาจักรกัมพูชาให้เป็นไปตามเอกสารต่อไปนี้

(ก) อนุสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศสแก้ไขเพิ่มเติมข้อบทแห่งสนธิสัญญา ฉบับลงวันที่ 3 ตุลาคม รัตนโกสินทรศก 112 (ปี ค.ศ. 1893) ว่าด้วยดินแดนกับข้อตกลงอื่น ๆ ฉบับลงนาม ณ กรุงปารีส เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก 122 (ปี ค.ศ. 1904)

(ข) สนธิสัญญาระหว่างสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามกับประธานาธิบดีแห่ง

สาธารณรัฐฝรั่งเศส ฉบับลงนาม ณ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 23 มีนาคม รัตนโกสินทรศก 126 (ปี ค.ศ. 1907) กับพิธีสารว่าด้วยการปักปันเขตแดนแบบท้ายสนธิสัญญาฉบับลงวันที่ 23 มีนาคม รัตนโกสินทรศก 125 (ปี ค.ศ. 1907) และ

(ค) แผนที่ที่จัดทำขึ้นตามผลงานการปักปันเขตแดนของคณะกรรมการปักปันเขตแดนระหว่างสยามกับอินโดจีนซึ่งจัดตั้งขึ้นตามอนุสัญญาฉบับปี ค.ศ. 1904 และสนธิสัญญาฉบับปี ค.ศ. 1907 กับเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้สนธิสัญญาฉบับปี ค.ศ. 1904 และสนธิสัญญาฉบับปี ค.ศ. 1907 ระหว่างสยามกับฝรั่งเศส

ข้อ 2

1. ให้มีคณะกรรมการจัดทำหลักเขตแดนทางบกร่วมไทย-กัมพูชา ซึ่งต่อไปในที่นี้จะเรียกว่า "คณะกรรมการสิทธิการเขตแดนร่วม" ประกอบด้วยประธานร่วม 2 คนและกรรมการอื่น ๆ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลของแต่ละฝ่าย ให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศแห่งราชอาณาจักรไทยกับที่ปรึกษารัฐบาลกัมพูชาผู้รับผิดชอบกิจการชายแดนแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นประธานร่วม รัฐบาลของประเทศทั้งสองจะแจ้งการแต่งตั้งดังกล่าวต่อกันภายในหนึ่งเดือนหลังจากบันทึกความเข้าใจฉบับนี้เริ่มใช้บังคับ

2. คณะกรรมการสิทธิการเขตแดนร่วมจะประชุมกันปีละครั้งในประเทศไทยและประเทศกัมพูชาสลับกัน ในกรณีที่เป็น คณะกรรมการสิทธิการเขตแดนร่วมอาจประชุมกันสมัยพิเศษเพื่อหารือเรื่องเร่งด่วนที่อยู่ในขอบข่ายอำนาจหน้าที่

3. ให้คณะกรรมการสิทธิการเขตแดนร่วมมีอำนาจหน้าที่ต่อไปนี้

- (ก) รับผิดชอบให้การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกร่วมเป็นไปตามข้อ 1
- (ข) พิจารณาและรับรองแผนแม่บทและข้อกำหนดอำนาจหน้าที่ในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนร่วม
- (ค) กำหนดความเร่งด่วนของพื้นที่ที่จะสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน
- (ง) มอบหมายงานสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนให้คณะอนุกรรมการเทคนิคร่วม ซึ่งจะกล่าวถึงในข้อ 3 ต่อไป และควบคุมดูแลและติดตามการดำเนินการให้เป็นผลตามที่ได้มอบหมาย
- (จ) พิจารณารายงานหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เสนอโดยคณะอนุกรรมการเทคนิคร่วม

(ณ) ผลิตแผนที่แสดงเส้นเขตแดนทางบกที่ได้สำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกแล้ว และ

(ข) แต่งตั้งคณะกรรมการใด ๆ เพื่อปฏิบัติงานเฉพาะรายใด ๆ ที่อยู่ในขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตแดนร่วม

ข้อ 3

1. ให้มีคณะกรรมการเทคนิคร่วม ประกอบด้วยประธานร่วม 2 คนและอนุกรรมการอื่น ๆ ซึ่งจะได้รับแต่งตั้งจากประธานกรรมการเขตแดนร่วมของแต่ละฝ่าย

2. ให้คณะกรรมการเทคนิคร่วมมีอำนาจหน้าที่ต่อไปนี้

(ก) พิสูจน์ทราบตำแหน่งที่แน่ชัดของหลักเขตแดน 73 หลักซึ่งจัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการปักปันเขตแดนระหว่างสยามกับอินโดจีนเมื่อปี ค.ศ. 1909 และ ค.ศ. 1919 และรายงานผลการพิสูจน์ทราบต่อคณะกรรมการเขตแดนร่วมเพื่อพิจารณา

(ข) จัดทำแผนแม่บทและข้อกำหนดอำนาจหน้าที่ในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก

(ค) แต่งตั้งชุดสำรวจร่วมเพื่อปฏิบัติงานสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการเขตแดนร่วม

(ง) เสนอรายงานหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับงานสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนต่อคณะกรรมการเขตแดนร่วม

(จ) จัดทำแผนที่แสดงเส้นเขตแดนทางบกที่ได้สำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกแล้ว

(ฉ) แต่งตั้งผู้แทนผู้ได้รับมอบอำนาจ ในกรณีจำเป็น เพื่อควบคุมดูแลงานสนามแทนประธานอนุกรรมการเทคนิคร่วม และ

(ช) แต่งตั้งคณะทำงานทางเทคนิคใด ๆ เพื่อช่วยงานเฉพาะรายใด ๆ ที่อยู่ในขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเทคนิคร่วม

3. ในการปฏิบัติงานสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนในพื้นที่ใด ๆ ชุดสำรวจร่วมจะ

ได้รับการยืนยันความปลอดภัยจากกับระเบิดเสียก่อน

ข้อ 4

1. เพื่อความมุ่งประสงค์ของงานสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน ให้แบ่งเขตแดนทางบกพร้อมกันตลอดแนวออกเป็นหลายตอนตามที่คณะกรรมการเทคนิคร่วมจะได้ตกลงกัน
2. เมื่อดำเนินการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนแล้วเสร็จแต่ละตอน ให้ประธานกรรมการเขตแดนร่วมลงนามบันทึกความเข้าใจ และแผนที่ที่จะแนบบันทึกความเข้าใจดังกล่าว ซึ่งแสดงตอนที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จไว้

ข้อ 5

เพื่ออำนวยความสะดวกให้การสำรวจตลอดแนวเขตแดนทางบกพร้อมกันเป็นไปอย่างประสิทธิผล หน่วยงานของรัฐบาลกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเหล่านั้นจะงดเว้นการดำเนินการใด ๆ ที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของพื้นที่ชายแดน เว้นแต่จะเป็นการดำเนินการของคณะกรรมการเทคนิคร่วมเพื่อประโยชน์ในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน

ข้อ 6

1. รัฐบาลแต่ละฝ่ายจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของฝ่ายตนในการปฏิบัติงานสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน
2. รัฐบาลทั้งสองจะรับผิดชอบค่าวัสดุสำหรับหลักเขตแดนหรือหมุดหมายพยานกับการจัดทำและผลิตแผนที่แสดงเส้นเขตแดนทางบกที่ได้สำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกแล้วอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อ 7

1. รัฐบาลของประเทศทั้งสองจะเตรียมการที่จำเป็นเกี่ยวกับการเข้าเมือง การกักกันโรคติดต่อ และพิธีการศุลกากรเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การปฏิบัติงานสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน
2. โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุปกรณ์ วัสดุ และเสบียงในปริมาณที่สมควรและสำหรับชุดสำรวจร่วมใช้เฉพาะในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก แม้ว่าได้นำข้ามแดน จะไม่ถือเป็นการส่งออกจากประเทศหนึ่งหรือนำเข้าอีกประเทศหนึ่ง และจะไม่ต้องชำระอากรศุลกากรหรือภาษีอื่น ๆ เกี่ยวเนื่องกับการส่งออกหรือนำเข้าซึ่งสินค้า

ข้อ 8

ให้ระงับข้อพิพาทใด ๆ ที่เกิดจากการตีความหรือการบังคับใช้บันทึกความเข้าใจฉบับนี้โดยสันติวิธีด้วยการปรึกษาหารือและการเจรจา

ข้อ 9

บันทึกความเข้าใจฉบับนี้จะเริ่มใช้บังคับในวันลงนามบันทึกความเข้าใจโดยผู้แทนผู้ได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องของรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา

เพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้ลงนามข้างท้ายนี้ซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องเพื่อการนี้จากรัฐบาลของแต่ละฝ่ายได้ลงนามบันทึกความเข้าใจนี้ไว้เป็นสำคัญ

ทำขึ้นเป็นคู่ฉบับ ณ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2543 เป็นภาษาไทย ภาษาเขมร และภาษาอังกฤษ ตัวบททุกฉบับใช้เป็นหลักฐานได้เท่าเทียมกัน ในกรณีที่มีการตีความแตกต่างกันระหว่างตัวบทใด ๆ ให้ใช้ตัวบทฉบับภาษาอังกฤษ

สำหรับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย

สำหรับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา

ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
แห่งราชอาณาจักรไทย

นายวาร์ คิม ฮง
ที่ปรึกษารัฐบาลผู้รับผิดชอบกิจการชายแดน
แห่งราชอาณาจักรกัมพูชา

**Memorandum of Understanding
between the Government of the Kingdom of Thailand
and the Government of the Kingdom of Cambodia
on the Survey and Demarcation of Land Boundary**

THE GOVERNMENT OF THE KINGDOM OF THAILAND
AND THE GOVERNMENT OF THE KINGDOM OF CAMBODIA;

Desiring to further strengthen the existing bonds of friendship
between the two countries;

Believing that the demarcation of land boundary between the
Kingdom of Thailand and the Kingdom of Cambodia will help prevent
border conflicts arising out of boundary questions and will further strengthen
existing friendly relations between the two countries and facilitate the travel
and cooperation of the peoples along the border;

Recalling the Joint Communiqué of the Prime Ministers of the
Kingdom of Thailand and the Kingdom of Cambodia, dated 13 January 1994,
in which it was agreed to establish the Thai-Cambodian Joint Committee on
Boundary in due course;

Recalling also the Joint Statement on the Establishment of the
Thai-Cambodian Joint Commission on Demarcation for Land Boundary,
dated 21 June 1997, in which it was agreed to establish the Thai-Cambodian
Joint Commission on Demarcation for Land Boundary, entrusted with the
task of placing markers in order to indicate the land boundary between the
two countries;

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

Article I

The survey and demarcation of land boundary between the
Kingdom of Thailand and the Kingdom of Cambodia shall be jointly
conducted in accordance with the following documents:

(a) Convention between Siam and France modifying the
Stipulations of the Treaty of the 3 October 1893, regarding Territorial
Boundaries and other Arrangements, signed at Paris, 13 February 1904
(La Convention entre le Siam et la France modifiant les stipulations
du Traité du 3 Octobre 1893 concernant les territoires et les autres
Arrangements, signée a Paris, le 13 février 1904);

Su

Bank

(b) Treaty between His Majesty the King of Siam and the President of the French Republic, signed at Bangkok, 23 March 1907 (Le Traité entre Sa Majesté le Roi de Siam et Monsieur le Président de la République Française, signé à Bangkok, le 23 mars 1907) and Protocol concerning the delimitation of boundaries and annexed to the Treaty of the 23 March 1907 (le Protocole concernant la délimitation des frontières et annexé au Traité du 23 mars 1907); and

(c) Maps which are the results of demarcation works of the Commissions of Delimitation of the Boundary between Indo-China and Siam (Commissions de Délimitation de la Frontière entre l'Indo-Chine et le Siam) set up under the Convention of 1904 and the Treaty of 1907 between Siam and France, and other documents relating to the application of the Convention of 1904 and the Treaty of 1907 between Siam and France.

Article II

1. There shall be a Thai-Cambodian Joint Commission on Demarcation for Land Boundary, hereinafter referred to as "the Joint Boundary Commission", consisting of two Co-Chairmen and other members appointed by their respective Governments. The Deputy Minister of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand and the Adviser to the Royal Government in charge of State Border Affairs of the Kingdom of Cambodia shall be the Co-Chairmen. Appointments of other members shall be communicated between the two Governments within one month after the entry into force of this Memorandum of Understanding.

2. The Joint Boundary Commission shall hold its meeting once a year alternately in Thailand and Cambodia. If necessary, the Joint Boundary Commission may hold a special meeting to discuss urgent matters within its purview.

3. The terms of reference of the Joint Boundary Commission shall be as follows:

(a) to be responsible for the joint survey and demarcation of land boundary in accordance with Article I;

(b) to consider and approve the terms of reference and master plan for the joint survey and demarcation;

(c) to determine the priority of areas to be surveyed and demarcated;

slw

Banks

(d) to assign the survey and demarcation works to the Joint Technical Sub-Commission as referred to in Article III and to supervise and monitor the implementation of the assignment;

(e) to consider reports or recommendations submitted by the Joint Technical Sub-Commission;

(f) to produce maps of the surveyed and demarcated land boundary; and

(g) to appoint any sub-commission to undertake any particular task within its purview.

Article III

1. There shall be a Joint Technical Sub-Commission consisting of two Co-Chairmen and other members to be appointed by the respective Co-Chairmen of the Joint Boundary Commission.

2. The terms of reference of the Joint Technical Sub-Commission shall be as follows:

(a) to identify the exact location of the 73 boundary pillars set up by the Commissions of Delimitation of the Boundary between Indo-China and Siam (Commissions de Délimitation de la Frontière entre l'Indo-Chine et le Siam) in the period of 1909 and 1919, and to report its findings to the Joint Boundary Commission for its consideration;

(b) to prepare the terms of reference and master plan for the joint survey and demarcation of land boundary;

(c) to appoint joint survey teams to carry out the survey and demarcation of land boundary as assigned by the Joint Boundary Commission;

(d) to submit reports or recommendations on the survey and demarcation works to the Joint Boundary Commission;

(e) to prepare maps of the surveyed and demarcated land boundary;

(f) to designate if necessary authorized representative to supervise the field works on behalf of the Co-Chairmen of the Joint Technical Sub-Commission; and

Slu

Bomb

(g) to appoint any technical working group to assist in any particular task within its purview.

3. In carrying out the survey and demarcation works in any area, the joint survey team shall first be assured of its safety from landmines.

Article IV

1. For the purpose of survey and demarcation works, the entire stretch of the common land boundary shall be divided into sectors to be agreed upon by the Joint Technical Sub-Commission.

2. On completion of the survey and demarcation of each sector, a Memorandum of Understanding shall be signed by the Co-Chairmen of the Joint Boundary Commission. A map showing the completed sector shall also be signed and attached to the said Memorandum of Understanding.

Article V

To facilitate the effective survey along the entire stretch of the common land boundary, authorities of either Government and their agents shall not carry out any work resulting in changes of environment of the frontier zone, except that which is carried out by the Joint Technical Sub-Commission in the interest of the survey and demarcation.

Article VI

1. Each Government shall be responsible for its own expenses for the survey and demarcation works.

2. The costs of materials for the boundary pillars or markers and the preparation and production of maps of the surveyed and demarcated land boundary shall be borne equally by both Governments.

Article VII

1. Both Governments shall make the necessary arrangements regarding immigration, quarantine and customs clearance to facilitate the execution of the survey and demarcation works.

2. In particular, the equipment, materials and supplies, in reasonable quantities and for the exclusive use of the joint survey teams

Stu

Banks

in the survey and demarcation of the land boundary, although brought across the border, shall not be considered as exports from one country or imports into another country and shall not be liable to customs duties or taxes pertaining to export or import of goods.

Article VIII

Any dispute arising out of the interpretation or application of this Memorandum of Understanding shall be settled peacefully by consultation and negotiation.

Article IX

This Memorandum of Understanding shall enter into force on the date of its signature by the duly authorized representatives of the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the Kingdom of Cambodia.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Memorandum of Understanding.

DONE in duplicate at Phnom Penh on 14 June 2000 in the Thai, Khmer and English languages, all texts being equally authentic. In case of any divergence of interpretation, the English text shall prevail.

**FOR THE GOVERNMENT OF
THE KINGDOM OF THAILAND**

**M.R. Sukhumbhand Paribatra
Deputy Minister of Foreign Affairs
of the Kingdom of Thailand**

**FOR THE GOVERNMENT OF
THE KINGDOM OF CAMBODIA**

**Var Kim Hong
Adviser to the Royal Government
in charge of State Border Affairs
of the Kingdom of Cambodia**

du

Kim

**Memorandum of Understanding
between
the Royal Thai Government
and
the Royal Government of Cambodia
regarding
the Area of their Overlapping Maritime Claims
to the Continental Shelf**

The Royal Thai Government and the Royal Government of Cambodia (hereinafter referred to as the Parties):

DESIRING to strengthen further the existing bonds of traditional friendship between the two countries;

RECOGNIZING that as a result of claims made by the two countries to territorial sea, continental shelf and exclusive economic zone in the Gulf of Thailand, there exists an area of overlapping claims (*the Overlapping Claims Area*);

CONSIDERING that it is in the best interests of the two countries to agree upon an early mutually acceptable basis for exploitation of the hydrocarbon resources of the Overlapping Claims Area as soon as possible; and

TAKING NOTE of the understanding reached between their respective senior officials as reflected in the Agreed Minutes of the Informal Consultations done at Cha Am on 5 October 2000 and at Siem Reap on 21 April 2001:

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

1. The Parties consider that it is desirable to enter into provisional arrangements of a practical nature in respect of the Overlapping Claims Area.
2. It is the intent of the Parties, through accelerated negotiation, to simultaneously:
 - (a) conclude an agreement for the joint development of the hydrocarbon resources located within the area shown in the Attachment as the Joint Development Area (*the Joint Development Treaty*); and
 - (b) agree upon a mutually acceptable delimitation of the territorial sea, continental shelf and exclusive economic zone in the area shown in the Attachment as the Area to be Delimited.

It is firmly the intent of the Parties to treat the provisions of paragraphs (a) and (b) above as an indivisible package.

3. For the purpose of Article 2, there shall be established a Joint Technical Committee, comprising officials of Thailand and Cambodia to be separately nominated. The Joint Technical Committee shall be responsible for drawing up:
 - (a) the agreed terms of the Joint Development Treaty, including a mutually acceptable basis for sharing the costs and benefits of the exploitation of hydrocarbon resources located in the Joint Development Area; and
 - (b) an agreed delimitation of the territorial sea, continental shelf and exclusive economic zone between their respective current claims in the Area to be Delimited in accordance with applicable principles of international law.
4. The Joint Technical Committee shall meet regularly with a view to concluding its work in relation to these matters expeditiously. The Joint Technical Committee may establish such sub-committees as it considers appropriate.
5. Subject to entry into force of the delimitation of the Parties' respective maritime claims in the Area to be Delimited, this Memorandum of Understanding and all actions taken pursuant to this Memorandum of Understanding are without prejudice to the maritime claims of either party.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned being duly authorized by their respective Governments, have signed the Present Memorandum of Understanding.

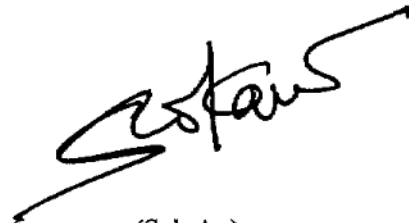
DONE in duplicate in Phnom Penh, on 18 June 2001, in English language.

FOR THE ROYAL THAI
GOVERNMENT

FOR THE ROYAL GOVERNMENT
OF CAMBODIA

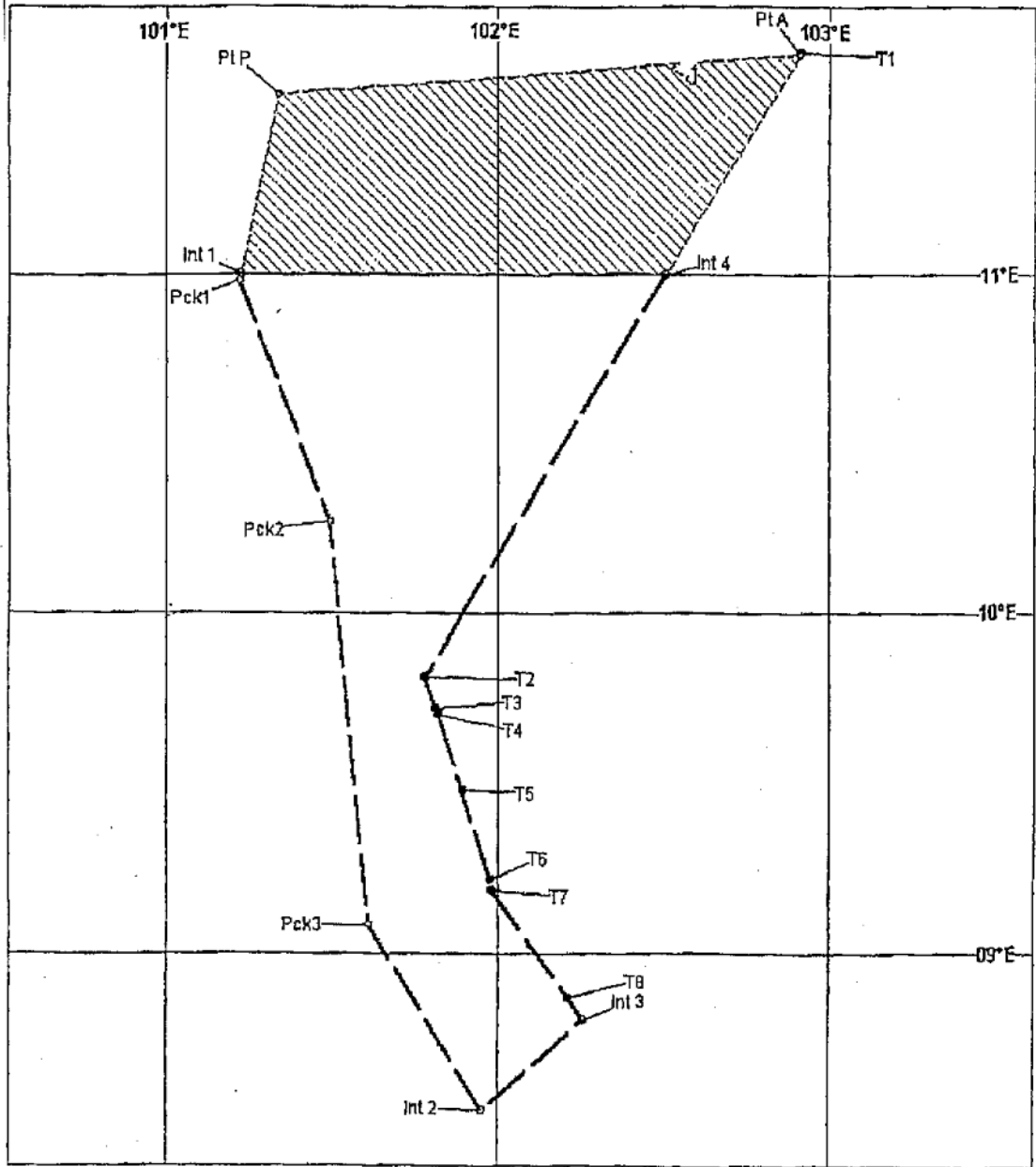

(Surakiart Sathirathai)
Minister of Foreign Affairs of
the Kingdom of Thailand

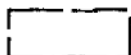

(Sok An)
Senior Minister
Chairman of the Cambodian National
Petroleum Authority

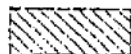
AREAS OF OVERLAPPING MARITIME CLAIMS

LEGEND & NOTES

Joint Development Area

Area to be Delimited

1. Pt A & T1 - location of land border with coastline at low water to be verified.
2. Int 1 & Int 4 - location of respective meridians of longitude to be verified.
3. Int 2 & Int 3 - location of these points to be verified.

สถานการณ์ ไทย-กัมพูชา ตามลำดับเวลา*

สถานการณ์ข่าวเกี่ยวกับเหตุปะทะบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ตั้งแต่วันที่ 24 กรกฎาคม-25 สิงหาคม 2568 มีดังนี้

วันที่ 23 กรกฎาคม 2568

แม่ทัพภาคที่ 2 ออกมาเปิดเผยถึงเหตุการณ์ทหารไทยเหยียบกับระเบิด ส่งผลให้ชาชาติ 1 นาย บาดเจ็บ 4 นาย ขณะลาดตระเวน บริเวณช่องอานม้า อุบลราชธานี แม่ทัพภาคที่ 2 จึงสั่งปิดด่าน ต่อมา นายภูมิธรรม เวชยชัย รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการแทน นายกรัฐมนตรี สั่งลดระดับความสัมพันธ์ โดยให้ทูตไทยประจำกัมพูชากลับประเทศไทย และส่งทูตกัมพูชา กลับประเทศกัมพูชา พร้อมสั่งการให้กระทรวงต่างประเทศยื่นหนังสือประท้วง

วันที่ 24 กรกฎาคม 2568

บริเวณปราสาทตาเมือนธม หน่วยเฉพาะกิจที่ 2 กองกำลังสุรนารี ได้ส่งชุดประสานงานพูดคุยชายแดน แจ้งให้ทางกัมพูชาทราบว่า ไทยปิดการท่องเที่ยวปราสาทตาเมือนธม โดยการพูดคุยดังกล่าวไม่เป็นผล ทางกัมพูชาไม่ยอม เจ้าหน้าที่ทหารฝ่ายไทยได้นำลวดหนามทึบเพลิงมาล้อมทางขึ้นและบริเวณรอบ ปราสาทตาเมือนธม ทหารฝ่ายกัมพูชา ได้ตั้งอาวุธปืนหน้าแนวทางขึ้นปราสาทตาเมือนธม พร้อมได้ยินเสียงโธรน ฝ่ายกัมพูชาบินลาดตระเวนรอบปราสาทตาเมือนธม ทหารกัมพูชา จำนวน 6 คน พร้อมอาวุธครบมือ (อาร์พีจี) เข้ามาประชิดรั้วลวดหนามที่ฝ่ายทหารไทยวางไว้ ทหารฝ่ายกัมพูชาเปิดฉากยิงบริเวณตรงข้ามฐานหุบป่า ทางทิศตะวันออก ห่างจากปราสาทตาเมือนธม 200 เมตร โดยฝ่ายทหารไทยตอบโต้เพื่อป้องกันตัว ต่อมา กัมพูชายิง BM-21 ตกใส่ปั๊มน้ำมัน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เกิดความเสียหายอย่างหนัก พบว่ามีผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ดังกล่าว รวม 8 ราย รวมถึงได้รับรายงานความเสียหายในส่วนของบ้านเรือนประชาชน ตำบลด่าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ และบริเวณถนน หมู่ 13 อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บ

กองทัพภาคที่ 2 เปิดเผยใช้เครื่องบิน F-16 ขึ้นปฏิบัติการถล่มฐานยิงจรวดฝั่งกัมพูชา โดยจำกัดวง สามารถทำลายกองบัญชาการกองพลน้อยสนับสนุนที่ 8 และกองบัญชาการกองพลน้อยสนับสนุนที่ 9 โดยเพจ Army Military Force-สำรอง ระบุว่า ทหารกัมพูชาโจมตีโรงพยาบาลพนมดงรัก มีผู้ได้รับบาดเจ็บ และมีการยิงจรวดหลายลำกล้อง BM-21 โจมตีชุมชนชาวบ้านในพื้นที่อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ โดยกระเช้าขึ้นภูมะเขือของทหารกัมพูชาถูกทหารไทยทำลายแล้ว

* รวบรวมและเรียบเรียงจาก อัปเดตสถานการณ์ ไทย-กัมพูชา ตามลำดับใหม่!ไลน์. (2568). สืบค้น 26 สิงหาคม 2568 จาก https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_9864864; บันทึกเหตุการณ์พิพาทบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา. (2568) สืบค้น 26 สิงหาคม 2568 จาก <https://www.facebook.com/rtarthg.pr>

ต่อมา กระทรวงสาธารณสุข เปิดเผยแพร่รายงานสรุปสถานการณ์ผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตว่า

- พลเรือน เสียชีวิต 13 ราย บาดเจ็บสาหัส 7 ราย บาดเจ็บปานกลาง 13 ราย บาดเจ็บเล็กน้อย 12 ราย (รวม 45 ราย)

- ทหาร เสียชีวิต 1 ราย บาดเจ็บสาหัส 6 ราย บาดเจ็บปานกลาง 5 ราย บาดเจ็บเล็กน้อย 3 ราย (รวม 15 ราย)

วันที่ 25 กรกฎาคม 2568

โฆษกกองทัพบก แถลงข่าวว่า ทหารกัมพูชาเปิดฉากยิงทหารไทยอย่างดุเดือด ในพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร ตรวจพบกำลังพลของทหารกัมพูชาประชิดตลอดแนวชายแดน ซึ่งเป็นเขตรับผิดชอบของกองพันทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ และกรมทหารราบเฉพาะกิจ กองทัพภาคที่ 2 ได้ทำการยิงฉากจากฝ่ายแนวของทหารไทย เพื่อเป็นการตอบโต้ หลังจากทหารกัมพูชาได้ใช้อาวุธหนักยิงเข้าใส่

โฆษกกองทัพบก แถลงข่าวว่า ทหารกัมพูชาใช้กำลังเข้ายึดเนิน 469 โดยใช้ปืนใหญ่และปืน ค. ทางทิศใต้ บริเวณช่องบก ระดมยิงใส่ฝ่ายไทยบริเวณเนิน 408 สำนักเลขาธิการสหประชาชาติเปิดเผยว่า คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเตรียมจัดการประชุมฉุกเฉินในวันนี้ (25 กรกฎาคม 2568) เวลา 15.00 น. เพื่อหารือถึงการปะทะอย่างต่อเนื่อง มีรายงานการปะทะในพื้นที่ช่องบก ช่องอานม้า พื้นที่ชำแด ช่องตาเต่า เขาพระวิหาร ภูมะเขือ ช่องจอม ปราสาทตาควาย ปราสาทตาเมือนธม พบรายงานทหารไทยสูญเสียชีวิต 1 นาย บาดเจ็บ 2 นาย ทหารกัมพูชา สูญเสียชีวิต 1 นาย และเกิดเหตุกระสุนจรวด BM-21 ตกลงในพื้นที่บ้านเรือนประชาชน ตำบลศรีวิเชียร อำเภอน้ำยี่น จังหวัดอุบลราชธานี

โฆษกกองทัพบกยืนยันไม่มีการโจมตีพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งชี้ข้อกล่าวหาฝ่ายกัมพูชา เป็นการบิดเบือนข้อเท็จจริง หลังกัมพูชาได้ทำหนังสือถึงองค์การยูเนสโก (UNESCO) โดยกล่าวอ้างว่าฝ่ายไทยได้ใช้อาวุธยิงสนับสนุนในการปฏิบัติการทางทหาร จนส่งผลให้ปราสาทเขาพระวิหารได้รับความเสียหาย ต่อมา โฆษกกองทัพบกยืนยันว่า มีทหารไทยเสียชีวิต 3 นาย จากการปฏิบัติหน้าที่ที่ปราสาทตาควาย จังหวัดสุรินทร์ และอีก 1 นาย ที่ฐานปฏิบัติการฟ้าลั่น (เขาสัตโสม) อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

วันที่ 26 กรกฎาคม 2568

นายเชิดชาย ใช้ไววิทย์ เอกอัครราชทูตและผู้แทนถาวรของประเทศไทยประจำสหประชาชาติ แถลงต่อที่ประชุม UNSC ยืนยันกัมพูชาโจมตีไทยอย่างไร้มนุษยธรรม และใช้สิทธิป้องกันตนเองตามกฎหมาย สหประชาชาติ มาตรา 51 โดยโฆษกกองทัพบกเปิดเผยว่า ทหารกัมพูชาเปิดฉากโจมตีภูมะเขือ หลังทหารไทยเข้ายึดได้แล้วเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2568 แต่ต่อมายังมีการปะทะจากการโจมตีระยะไกลของกัมพูชา ต่อมา โฆษกกองทัพเรือแถลงข่าวว่า กองทัพเรือภาคที่ 1 ส่งหมวดเรือป้องกันชายแดน ประกอบกำลังทัพเรือภาคที่ 1 ส่งหมวดเรือเฉพาะกิจ (Task Group) 4 ลำ สนับสนุน “ยุทธการตราดพิฆาตไพรี 1” บริเวณอำเภอเกาะกูด และบ้านหาดเล็ก จังหวัดตราด

นายมาริช เสงี่ยมพงษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ แถลงผลการประชุม UNSC รวมถึงท่าทีของไทย ให้หยุดยิง ใช้เวทีทวิภาคีเจรจาโดยสันติ หนูนบทบาทอาเซียนแก้ขัดแย้ง และรองโฆษกกองทัพบก

ระบุว่า กองทัพบกบรรยายงานกำลังพลเสียชีวิตจากการสู้รบชายแดนไทย-กัมพูชา เพิ่ม 1 นาย คือ สิบเอก จิรายุส อินทุมาน สังกัดกองพันจู่โจม หลังเกิดการปะทะที่ภูมูมะเขือ โฆษกกองทัพกองทัพอากาศเปิดเผยว่า กองทัพอากาศส่ง F-16 และกริพเพน บินทิ้งบอมบ์ 2 เป้าหมาย จุดทหารกัมพูชาตั้งอาวุธวิถีโค้ง-ปืนใหญ่ บริเวณภูมูมะเขือและปราสาทตาเมือนธม

โฆษกกองทัพบกแถลงข่าวว่า กองกำลังบูรพาผลักดันและรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างของฝ่ายกัมพูชาที่รุกล้ำเข้ามาในเขตแดนของประเทศไทย 4 พื้นที่ บริเวณชายแดนสระแก้ว ได้แก่ อำเภอดาพระยา 2 พื้นที่ และอำเภอโคกสูง 2 พื้นที่ และพลตรี ดวง ช่อมณียาง ผู้บัญชาการกองพลที่ 7 ของกัมพูชา ถูกกระสุนปืนใหญ่เสียชีวิตที่ช่องตาเฒ่า-ภูมูมะเขือ จากเหตุปะทะทหารไทย-กัมพูชา อีกทั้งมีการสูญเสียนายทหารเพิ่มอีก 1 นาย คือ พลทหาร ญาณพัฒน์ โคตรสาขา สังกัดกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 3 ค่ายสุรนารี หลังรักษาตัวจากการถูกสะเก็ดระเบิด พื้นที่กันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2568 รวมมีผู้เสียชีวิตแล้ว 8 นาย

วันที่ 28 กรกฎาคม 2568

โฆษกกองทัพไทยเผยแพร่ภาพตัดสติงกระเช้าก่อนรื้อถอน ตัวฐานกระเช้า และบันไดภูมูมะเขือ เรียบร้อยแล้ว ตัดเส้นทางไม่ให้ทหารกัมพูชาขึ้นมาบนภูมูมะเขืออีก ซึ่งปัจจุบันทหารกัมพูชาประจำบริเวณด้านล่างหน้าผาภูมูมะเขือ โดยโฆษกกองทัพภาคที่ 2 สรุปสถานการณ์การสู้รบ พบความเคลื่อนไหว จรวด PHL-03 กัมพูชา ฝั่งทูนระเบิดแนวหน้า ใช้แฮกเกอร์เจาะระบบราชการ และมีรายงานว่า กองทัวกัมพูชายังไม่หยุดยิง ปืนใหญ่ ระดมกำลังหวังยึดพื้นที่ก่อนเที่ยงคืน เวลาหยุดยิง กองทัพไทยส่ง F-16 บินทิ้งบอมบ์รอบ 2

วันที่ 29 กรกฎาคม 2568

พันเอก ริชมา สุขสุวานนท์ รองโฆษกกองทัพบก ระบุว่า หน่วยทหารในพื้นที่ได้รายงานพบการปฏิบัติทางทหารของฝ่ายกัมพูชาในหลายเหตุการณ์ตลอดคืนจนถึงช่วงเช้า โดยพบการก่อแวงและใช้อาวุธยิงสนับสนุนเข้ามาในพื้นที่ฝ่ายไทยในหลายพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ช่องบก พื้นที่ช่องอานม้า พื้นที่ชำแต พื้นที่ปราสาทตาควาย และพื้นที่ภูมูมะเขือ ซึ่งฝ่ายกองทัพไทยได้ตอบโต้ตามสถานการณ์

วันที่ 31 กรกฎาคม 2568

พลเอก ฉัตรพล นาควาณิชย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมและผู้อำนวยการศูนย์เฉพาะกิจบริหารสถานการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชา (ศบ.ทก.) ชี้แจงการควบคุมตัว 18 ทหารกัมพูชา เพราะรุกล้ำอธิปไตยไทย พร้อมอาวุธครบมือ ส่งศพทหารกัมพูชาผู้เสียชีวิตกลับประเทศกัมพูชาอย่างให้เกียรติ

โฆษกกองทัพบก แถลงตอบโต้ ฮุน มาเนต ที่ระบุให้เร่งรัดส่งตัว 18 ทหารกัมพูชากลับประเทศ ลั่นต้องถูกดำเนินคดีให้เสร็จกระบวนการตามกฎหมายก่อน เผย พลโท บุญสิน พาดกลาง แม่ทัพภาคที่ 2 อธิบายผู้บัญชาการทหารสูงสุดมาเลเซีย (ผบ.ทสส.) เรียบร้อยแล้ว

โฆษกกองทัพภาคที่ 2 ตรวจพบกัมพูชาเพิ่มกำลังตลอดแนวชายแดน ใช้โดรนบินตรวจการณ์พื้นที่ ช่องอานม้า ภูมะเขือ สัตตะโสม ภูผี พร้อมกันนี้ยังได้ควบคุมตัวทหารกัมพูชา 20 นาย ดำเนินคดีฐานเข้าเมือง ผิดกฎหมาย พบทหารกัมพูชาเพิ่มกำลัง 7 จุด ตลอดแนวชายแดน ผิดข้อตกลง มี UAV ไม่ทราบฝ่าย บินตรวจการณ์ ที่ตั้งกำลังฝ่ายไทย

วันที่ 1 สิงหาคม 2568

รัฐบาลไทยชี้แจงคณะทูตทหาร 23 ประเทศ ยืนยันกัมพูชาเริ่มต้นก่อน ใช้อาวุธหนักถล่มพลเรือน โรงพยาบาล บิดเบือนข้อมูลใส่ร้ายไทย พร้อมเผยแพร่หลักฐานกลางสนามรบ ตรวจสอบกองทัพกัมพูชา จุดไฟชายแดน จัดกิจกรรมช่วย รุกอธิปไตย ใช้ประชาชนเป็นโล่มนุษย์ บิดเบือนข้อมูลให้ร้ายไทยใช้อาวุธเคมี

วันที่ 2 สิงหาคม 2568

ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ขอประชาชนในพื้นที่เสี่ยง งดเดินทางกลับภูมิลำเนา สถานการณ์ ยังไม่ปลอดภัย กองทัพอากาศได้ตรวจพบความพยายามในการใช้โดรนบินสำรวจที่ตั้งทางทหารและหน่วยงาน ราชการจำนวนมากในหลายพื้นที่ที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งถือเป็นภัยร้ายแรงที่สื่อให้เห็นถึงความพยายาม ในการสอดแนม

วันที่ 3 สิงหาคม 2568

พลเอก ฉัตรพล นาควาณิชย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมของไทย และพลเอก เตีย เซรย ฮา รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมกัมพูชาหารือไตรภาคีทางไกล เตรียมการก่อน ประชุม GBC ระบุการพูดคุยเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ “ไทย-กัมพูชา” มุ่งมั่นให้เกิดสันติภาพ ต่อมา กระทรวง การต่างประเทศของไทยตอบโต้รัฐบาลกัมพูชาบิดเบือนในกรณีคุมตัว 20 ทหารกัมพูชา ปฏิเสธซ่อม-ทำร้าย เผยเชิญผู้แทน ICRC – OHCHR เข้าเยี่ยมทหารกัมพูชาแล้ว เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง

วันที่ 4 สิงหาคม 2568

กองทัพบกชี้แจงสถานะเชลยศึก 18 ทหารกัมพูชา ไม่ใช่การประณาม แต่รองรับการคุ้มครอง ตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (IHL) ยืนยันยึดอนุสัญญาเจนีวา เตรียมส่งกลับหลังสถานการณ์ คลี่คลาย ต่อมา พลเอก ฉัตรพล นาควาณิชย์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ประณามกัมพูชา ควรให้เกียรติทหารตนเอง เก็บศพบริเวณชายแดน หวั่นเกิดโรคระบาดต่อประชาชน เชื่อหากกัมพูชาเคารพ ข้อตกลงจีพีซี บรรยากาศจะดีขึ้น ย้ำฝ่ายไทยดูแลเชลยศึกอย่างดี

วันที่ 5 สิงหาคม 2568

นายภูมิธรรม เวชยชัย สังกัดรัฐมนตรี (ครม.) ยกร่างฟ้องคดีอาญาและคดีแพ่งต่อรัฐบาลกัมพูชา หลังเปิดฉากยิง หวังนำคนผิดมาลงโทษและเรียกค่าเสียหาย มอบกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ดีอี) ประสานป้องกันปัญหาข่าวปลอม กำชับเร่งเก็บกู้วัตถุระเบิดในพื้นที่ให้จบ

วันที่ 9 สิงหาคม 2568

นายภูมิธรรม เวชยชัย เสียใจเหตุ 3 ทหารเหยียบทุ่นระเบิดชายแดน ศรีสะเกษ สั่งกระทรวงการต่างประเทศเก็บหลักฐาน ยื่นร้องผิดอนุสัญญาอตตาวา ขอใช้กลไก RBC แก้ไขปัญหา เชื่อไม่บานปลาย เกิดปะทะรอบ 2

วันที่ 10 สิงหาคม 2568

สถานการณ์โดยรวม ปัจจุบันมีแนวโน้มคลี่คลายลงอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากการประชุมคณะกรรมการชายแดนทั่วไป (GBC) ซึ่งทางฝ่ายไทยมีความต้องการที่จะลดความตึงเครียด และรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ โดยจะยังคงปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาอธิปไตยของชาติอย่างเต็มขีดความสามารถ

วันที่ 12 สิงหาคม 2568

กำลังพลหน่วยเฉพาะกิจกองร้อยทหารพรานที่ 2610 ได้จัดกำลังพลลาดตระเวนเส้นทางบริเวณจุดตะเมาะ พื้นที่ปราสาทตาเมือนธม อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ เพื่อเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยของพื้นที่ และป้องกันมิให้เกิดการรุกรานอธิปไตย ระหว่างปฏิบัติการกิจสืบเอก อีรพล เพ็ญพันธ์ เหยียบทุ่นระเบิดคาดว่า เป็นชนิด PMN-2 ในเขตแดนไทย ได้รับบาดเจ็บขาซ้ายขาด และได้นำส่งโรงพยาบาลพนมดงรัก อาการฟื้นคืนอันตรายแล้ว

วันที่ 13 สิงหาคม 2568

ทหารกัมพูชาได้เปิดเผยการติดตั้งวางตาข่ายป้องกันการทิ้งระเบิดจากอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในพื้นที่กัมพูชา จำนวน 61 แห่ง และเจ้าหน้าที่ได้ตรวจพบอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) จำนวนหลายลำในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ปัจจุบันยังคงมีการตั้งกำลังที่ฐานปฏิบัติการในพื้นที่เขตอธิปไตยของไทย ไม่มีการปะทะ ฝ่ายไทยยังคงเตรียมพร้อมและติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด โดยยึดมั่นตามข้อตกลงของการประชุม GBC ที่ผ่านมา

วันที่ 14 สิงหาคม 2568

ตรวจพบอากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในพื้นที่ตอนใน จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ อุบลราชธานี นครราชสีมา และร้อยเอ็ด จำนวน 94 ลำ และในพื้นที่ตามแนวชายแดน 5 พื้นที่ จำนวน 25-30 ลำ บินเข้ามาในเขตอธิปไตยของไทย และตรวจพบความเคลื่อนไหวทหารกัมพูชาพยายามเข้ามาเกาะและข้ามแนวเขตพรมแดนที่บพลอง ใกล้ฐานปฏิบัติการของฝ่ายไทย แต่ถูกตอบโต้ตามกฎหมายการปะทะจนถอยออกไป ปัจจุบันไม่มีการปะทะ ฝ่ายไทยยังคงตั้งกำลัง เตรียมพร้อม และติดตามสถานการณ์ใกล้ชิด

วันที่ 16 สิงหาคม 2568

การลงพื้นที่ของคณะเอกอัครราชทูต ผู้แทนคณะทูตจากประเทศสมาชิกอาเซียน รัฐภาคีอนุสัญญาออกติดตาม ผู้แทนองค์การระหว่างประเทศ และองค์กรภาคประชาสังคมด้านการเก็บกู้ทุ่นระเบิด ลงพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อรับฟังการบรรยายสรุปสถานการณ์ความตึงเครียดตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา

วันที่ 20 สิงหาคม 2568

ตรวจพบความเคลื่อนไหวของฝ่ายกัมพูชาในบางพื้นที่พบการย้าย และเจตนาถ่วงอ้อม ด้วยการพูดคุยเสียงดัง หรือร้องตะโกนกล่าวหาว่าฝ่ายไทยพยายามจะรุกล้ำเข้าพื้นที่ “หากเข้ามาระวังเหยียบกับระเบิด” ตรวจพบโดรน 5 ลำ พบรถบรรทุก และรถยนต์หลายคันวิ่งเข้ามาในบางพื้นที่ กองกำลังทั้ง 2 ฝ่าย ยังคงวางกำลังตามแนวที่มั่นของตนเอง ฝ่ายไทยจัดกำลังพลประจำจุดเฝ้าตรวจตามเหตุการณ์ เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของฝ่ายตรงข้าม และเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติตอบโต้ตามสถานการณ์

วันที่ 22 สิงหาคม 2568

หน่วยทหารในพื้นที่กองทัพภาคที่ 2 ตรวจพบทหารกัมพูชาจำนวน 2-3 นาย คาดว่าเป็นหน่วย BHQ ลักลอบเข้ามาในเขตไทยบริเวณทิศตะวันตกเนิน 350 ตำบลบักไถ อำเภอนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ ห่างแนวเส้นปฏิบัติการประมาณ 100 เมตร จึงยิงขับไล่จนฝ่ายกัมพูชาถอยหนี และตรวจพบ ทุ่นระเบิด PMN-2 จำนวน 1 ทุ่น

วันที่ 23 สิงหาคม 2568

ชุดเก็บกู้ตรวจสอบพื้นที่เพิ่มเติม พบ ทุ่น PMN-2 อีก 2 ทุ่น รวมกับที่พบเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2568 เป็น 3 ทุ่น พร้อมกระสุนเครื่องยิงลูกระเบิด 2 ลูก และตะปูเรือใบจำนวนมาก

โฆษกกองทัพบก ระบุว่า เหตุการณ์นี้สะท้อนชัดว่ากัมพูชาละเมิดข้อตกลงหยุดยิงตามผลประชุม GBC ทั้งการรุกล้ำ ย้าย และการใช้ทุ่นระเบิด ซึ่งสวนทางกับท่าทีที่กัมพูชาบิดเบือนต่อประชาคมโลก พร้อมย้ำว่าหลักฐานที่พบยืนยันถึงการกระทำที่ขัดต่อทั้งข้อตกลงและอนุสัญญาออกติดตาม กองทัพบกจะส่งหลักฐานทั้งหมดให้คณะผู้สังเกตการณ์ชั่วคราว (Interim Observer Team: IOT) รับทราบ และสั่งกำลังตามแนวชายแดนเพิ่มความเข้มงวดในการเฝ้าระวังการละเมิดของฝ่ายกัมพูชาอย่างใกล้ชิด

วันที่ 24 สิงหาคม 2568

กองทัพบกได้รับรายงานการเสียชีวิตของ พลทหาร พิทยุทธ์ โสตา อายุ 20 ปี สังกัดกองพันทหารราบที่ 21 หน่วยเฉพาะกิจที่ 2 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา และเสียชีวิตเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2568 เวลา 18.15 น. ภายในห้องสุขาหน้าปราสาทตาเมือนธม อำเภอนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ ผู้เสียชีวิตเป็นทหารกองประจำการ รุ่น 1/67 เข้ารับราชการโดยสมัครใจ ในโครงการพลทหารออนไลน์ เบื้องต้นไม่พบโรคประจำตัว ยาเสพติด ภาวะเครียด หรือบาดแผล

วันที่ 25 สิงหาคม 2568

กองทัพภาคที่ 2 ได้จัดการประชุมคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคไทย-กัมพูชา (Regional Border Committee : RBC) ระหว่างวันที่ 25-27 สิงหาคม 2568 ณ จุดผ่านแดนถาวรช่องสะงำ อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีแม่ทัพภาคที่ 2 ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการฝ่ายไทย และผู้บัญชาการภูมิภาคทหารที่ 4 ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการฝ่ายกัมพูชา การประชุมในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อบรรลุข้อตกลงการหยุดยิงอย่างเป็นทางการ โดยทั้ง 2 ประเทศได้ให้คำมั่นร่วมกันในการปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนด ได้แก่ การไม่ใช้อาวุธต่อกัน การไม่เคลื่อนย้ายหรือเสริมกำลัง การไม่ดำเนินการใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดการยั่วยุซึ่งกันและกัน ตลอดจนการร่วมมือกันปฏิบัติตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างเคร่งครัด

ทั้งนี้ การประชุมเป็นการประชุมระดับกองเลขานุการคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคไทย-กัมพูชา เพื่อประสานรายละเอียดในการปฏิบัติและกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน อันจะนำไปสู่การประชุมอย่างเป็นทางการของคณะกรรมการในระดับสูงต่อไป

ย้อนเหตุการณ์ความขัดแย้ง ชายแดนไทย-กัมพูชา จากปี 2554 ถึง 2568*

ย้อนกลับไปสำรวจจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งในปี 2554 ที่สะท้อนถึงเหตุการณ์ปัจจุบันในปี 2568 ถึงปัญหาข้อพิพาทเรื่องเขตแดนไทย-กัมพูชา และเปรียบเทียบความแตกต่างของช่วง 2 ปีว่า เหตุการณ์มีความเหมือนหรือแตกต่าง อย่างไร

ทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ คำตัดสินศาลโลก คดีปราสาทเขาพระวิหาร

ข้อพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชาในกรณีปราสาทเขาพระวิหาร เริ่มต้นขึ้นจากความแตกต่างในการตีความเรื่องเส้นเขตแดนระหว่าง 2 ประเทศ โดยเฉพาะเมื่ออ้างอิงถึงแผนที่ที่เรียกว่า “แผนที่ภาคผนวกหมายเลข 1 (Annex I Map)” ซึ่งเป็นแผนที่ที่ฝรั่งเศสจัดทำขึ้นในปี 2450 หลังจากที่สยามได้ทำข้อตกลงกับฝรั่งเศสเรื่องการปักปันเขตแดนระหว่างกัน

แผนที่ฉบับนี้แสดงให้เห็นว่า ปราสาทเขาพระวิหารอยู่ในดินแดนของกัมพูชา ทั้งที่ตามหลักภูมิศาสตร์แล้วเส้นเขตแดนควรจะอยู่ตามแนวสันปันน้ำ หรือเส้นสันภูเขาที่เป็นทางแยกน้ำไหล ซึ่งหากใช้หลักการนี้ปราสาทจะอยู่ในฝั่งไทย

ฝ่ายไทยยืนยันว่า แผนที่ภาคผนวกหมายเลข 1 นี้ไม่เคยได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการจากรัฐบาลสยามในขณะนั้น และมองว่าเป็นเพียงเอกสารอ้างอิง ไม่ใช่ข้อตกลงที่ผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศ อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่ตกลงกันไว้แต่ต้น

อย่างไรก็ตาม ในปี 2502 กัมพูชาได้นำกรณีนี้ยื่นฟ้องต่อศาลโลก โดยใช้แผนที่ดังกล่าวเป็นหลักฐานชั้นสำคัญ เพื่อให้ศาลพิจารณาว่าปราสาทเขาพระวิหารควรอยู่ในอาณาเขตของกัมพูชา ซึ่งแผนที่ดังกล่าวกระทบต่ออธิปไตยของไทย

ศาลโลกพิจารณาแล้วเห็นว่า ถึงแม้แผนที่อาจมีข้อโต้แย้ง แต่สิ่งสำคัญคือ ประเทศไทยไม่เคยประท้วงแผนที่นี้อย่างเป็นทางการตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมา รวมถึงที่ผ่านมาไทยได้แสดงการกระทำที่ถือเป็นการยอมรับโดยปริยายว่า ปราสาทดังกล่าวตั้งอยู่ในเขตกัมพูชา เช่น ไม่คัดค้านตอนฝรั่งเศสติดธงกัมพูชาที่ปราสาทหรือเมื่อเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสเข้ามาดูแลพื้นที่ ก็ไม่ได้มีการทักท้วงใด ๆ

ดังนั้น ในวันที่ 15 มิถุนายน 2505 ศาลโลกจึงมีคำตัดสินว่า ตัวปราสาทเขาพระวิหารตั้งอยู่ในดินแดนของกัมพูชา และสั่งให้ไทยถอนกำลังทหาร ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ออกจากพื้นที่ตัวปราสาท รวมถึงให้คืนโบราณวัตถุที่เคยนำออกไป

อย่างไรก็ตาม คำตัดสินนี้แม้จะระบุชัดเจนว่าตัวปราสาทเป็นของกัมพูชา แต่ไม่ได้ระบุขอบเขตพื้นที่โดยรอบปราสาทราว 4.6-4.8 ตารางกิโลเมตร อย่างชัดเจน โดยเฉพาะบริเวณทางขึ้นจากฝั่งไทย ซึ่งหากยึดตามแผนที่ภาคผนวกหมายเลข 1 เส้นเขตแดนจะตัดคร่อมทางขึ้นดังกล่าว แต่หากยึดตามแนวสันปันน้ำก็จะอยู่ในเขตประเทศไทย

* ย้อนเหตุการณ์ความขัดแย้ง ชายแดนไทย-กัมพูชา จากปี 2554 ถึง 2568. (2568). สืบค้น 18 สิงหาคม 2568 จาก <https://thestandard.co/thai-cambodia-border-conflict-2011-2025/>

ความคลุมเครือนี้กลายเป็นต้นตอของข้อพิพาทในเวลาต่อมา โดยเฉพาะเมื่อทั้งไทยและกัมพูชาต่างตีความคำตัดสินของศาลไปในทิศทางที่เอื้อประโยชน์ต่อฝ่ายประเทศตนเอง และเมื่อกัมพูชานำปราสาทเขาพระวิหารไปขึ้นทะเบียนมรดกโลกในช่วงหลัง จึงยิ่งนำไปสู่ความตึงเครียด จนกลายเป็นเหตุปะทะในช่วงปี 2551 และรุนแรงยิ่งขึ้นในปี 2554

เมื่อกัมพูชายื่นขึ้นทะเบียนมรดกโลก กระทบถึงการเมืองไทย

จุดเริ่มต้นของข้อพิพาทรอบใหม่เริ่มต้นในปี 2550 เมื่อกัมพูชายื่นปราสาทเขาพระวิหารขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกต่อองค์การยูเนสโก (UNESCO) เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2549 พร้อมกับแนบแผนที่แนบท้ายซึ่งครอบคลุมกับข้อพิพาทของไทยในช่วงปี 2550-2551 และกลายเป็นประเด็นความขัดแย้งทั้งบริเวณชายแดนและทั้งการเมืองภายในประเทศในเวลาต่อมา

กระทรวงการต่างประเทศของไทยพยายามเจรจากับกัมพูชาเกี่ยวกับแผนที่ดังกล่าวซึ่งเป็นพื้นที่ทับซ้อนกันอยู่ โดยเสนอให้ร่วมกันยื่นแหล่งโบราณคดีบริเวณปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกที่ครอบคลุมทั้งตัวปราสาทที่อยู่ในฝั่งกัมพูชาและแหล่งโบราณคดีในฝั่งไทย เพื่อให้เห็นภาพรวมทั้งทางประวัติศาสตร์ร่วมกัน และเพื่อไม่ให้กระทบต่ออธิปไตยของไทย แต่กัมพูชาไม่ยอม เลือกว่าจะขอยื่นขึ้นทะเบียนฝ่ายเดียว ทำให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยในเวลานั้น ได้เดินทางไปหารือกับรองนายกรัฐมนตรีกัมพูชา เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2551 และตกลงให้มีการปรับแผนที่แนบท้ายคำขอเสนอขึ้นทะเบียน ซึ่งจะจำกัดเฉพาะตัวปราสาทที่ศาลโลกได้ตัดสินให้เป็นของกัมพูชาตั้งแต่ปี 2505 โดยไม่นำพื้นที่โดยรอบที่ยังเป็นเขตพิพาทมาเกี่ยวข้อง

เมื่อฝ่ายไทยได้รับแผนที่ฉบับใหม่ในวันที่ 5 มิถุนายน 2551 และกรมแผนที่ทหารได้ตรวจสอบและยืนยันว่าไม่มีการล้ำแดนเข้ามาในฝั่งไทยแล้ว คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบให้ไทยลงนามในเอกสารที่เรียกว่า แถลงการณ์ร่วม (Joint Communiqué) ในวันที่ 18 มิถุนายน 2551 รับรองว่าไทยจะ “ไม่ขัดขวาง” การเสนอขึ้นทะเบียนดังกล่าวโดยกัมพูชา

แต่ทันทีที่ข่าวการลงนามถูกเผยแพร่ออกไป นำไปสู่ความไม่พอใจในวงกว้าง โดยเฉพาะจากกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (PAD) ซึ่งกล่าวหาว่ารัฐบาลยอมขายชาติ และดำเนินการโดยไม่โปร่งใสต่อประชาชน อีกทั้งยังละเมิดรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 ที่กำหนดให้การลงนามในข้อตกลงระหว่างประเทศต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อน

ต่อมาในวันที่ 24 มิถุนายน 2551 ตัวแทนกลุ่มพันธมิตรฯ ได้ยื่นคำร้องต่อศาลปกครองกลางให้คณะรัฐมนตรีและกระทรวงการต่างประเทศยุติการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีที่ให้ความเห็นชอบกับแถลงการณ์ร่วม โดยอ้างว่าอาจเป็นการผูกพันทางอธิปไตย และยังมีกรรวบรวมรายชื่อประชาชนกว่า 33,000 รายชื่อ เพื่อคัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารถึงรัฐบาลไทย

ศาลปกครองกลางใช้เวลาไต่สวนอย่างเร่งด่วนกว่า 10 ชั่วโมง และมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวในวันที่ 28 มิถุนายน 2551 ให้คณะรัฐมนตรีและกระทรวงการต่างประเทศยุติการดำเนินการจนกว่าคดีจะถึงที่สุด หรือมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น รวมถึงมีคำสั่งให้เพิกถอนการลงนามในเอกสารแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวทั้งกับทางกัมพูชาและยูเนสโก

อย่างไรก็ตาม แม้ศาลปกครองจะมีคำสั่งชัดเจนในฝ่ายไทย แต่เมื่อถึงวันที่ 8 กรกฎาคม 2551 ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก (World Heritage Committee) ณ เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา ก็มีมติให้รับรองการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกตามคำขอกัมพูชา ทำให้สถานการณ์การเมืองไทยรุนแรงยิ่งขึ้น กลุ่มพันธมิตรฯ จึงได้นำประเด็นนี้เป็นธงหลักในการโจมตีรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ในขณะนั้น

ความต่อเนื่องของปัญหา สู่การปะทะชายแดนปี 2554

แม้ว่าคณะรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช สิ้นสุดการดำรงตำแหน่งทางการเมืองไป แต่ประชาชนก็ยังมองว่าไทยมีท่าทีอ่อนข้อให้กับกัมพูชา ยังคงดำเนินต่อเนื่องไปจนถึงรัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ซึ่งขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในเวลาต่อมา และเผชิญกับความตึงเครียดตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ที่ทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่รอบปราสาทเขาพระวิหาร และกลายเป็นการปะทะที่ลุกลามขึ้นในช่วงปี 2551-2554

ช่วงเดือนตุลาคม 2551 มีการปะทะกันด้วยอาวุธจริงครั้งแรกระหว่างทหารไทยกับกัมพูชา ทำให้มีผู้เสียชีวิตทั้ง 2 ฝ่าย และมีการใช้อาวุธหนัก เช่น ปืนใหญ่และเครื่องยิงลูกระเบิด ความตึงเครียดทวีขึ้นเรื่อย ๆ ท่ามกลางความไม่มั่นคงทางการเมืองของไทยเองที่เปลี่ยนตัวนายกรัฐมนตรีหลายครั้ง

ปลายปี 2551 นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ท่าทีของรัฐบาลไทยก็เริ่มชัดเจนมากขึ้น โดยรัฐบาลไม่เห็นด้วยกับการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกฝ่ายเดียวของกัมพูชา เพราะแผนที่ที่กัมพูชาใช้แนบไปกับยูเนสโกนั้น มีขอบเขตที่ไทยมองว่าล้ำเข้ามาในพื้นที่พิพาท ไทยจึงไม่รับรองแผนผังดังกล่าว และเรียกร้องให้มีการเจรจาเพื่อจัดทำแผนบริหารจัดการร่วมกันแทน อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2552-2553 ยังคงมีการปะทะตามแนวชายแดนเป็นระยะ ๆ

ต้นปี 2554 เหตุการณ์เริ่มรุนแรงมากยิ่งขึ้น มีการยิงปืนใหญ่และปะทะกันใกล้ตัวปราสาท จนได้รับความเสียหายบางส่วน ยูเนสโกจึงต้องออกแถลงการณ์เรียกร้องให้หยุดยิง และขอความร่วมมือในการปกป้องปราสาทที่ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแล้ว

ในวันที่ 28 เมษายน 2554 กัมพูชาได้ยื่นเรื่องต่อศาลโลกให้พิจารณาคำพิพากษาเดิมในปี 2505 อีกครั้ง โดยให้ตีความเพิ่มเติมถึงขอบเขตบริเวณโดยรอบตัวปราสาท และยืนยันสิทธิในอธิปไตยของกัมพูชาในการครอบครองพื้นที่ดังกล่าว

เหตุการณ์ที่ยืดเยื้อนี้ ทำให้มีข้อเสนอให้มีประเทศที่ 3 เข้ามาเป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ย โดยนายชูชีโล บัมบัง ยูโตโยโน ประธานาธิบดีอินโดนีเซีย ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนในขณะนั้น เป็นตัวกลาง ในขณะที่ทางฝ่ายกัมพูชาเห็นด้วย แต่รัฐบาลไทยยืนยันว่าจะเจรจาแบบทวิภาคีเท่านั้น

ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2554 ศาลโลกได้ออกคำสั่งชั่วคราวให้ทั้ง 2 ประเทศถอนทหารออกจากพื้นที่พิพาทรอบปราสาท และตั้งให้เป็นเขตปลอดทหาร (provisional demilitarized zone) พร้อมให้มีผู้สังเกตการณ์จากอินโดนีเซียเข้ามาติดตามสถานการณ์ในพื้นที่

ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2556 ศาลโลกได้ตีความคำพิพากษาเดิมเมื่อปี 2505 โดยย้ำอีกครั้งว่าตัวปราสาทอยู่ในเขตกัมพูชา แต่ศาลไม่ได้ตัดสินว่า พื้นที่โดยรอบตัวปราสาทประมาณ 4.6 ตารางกิโลเมตรที่เป็นข้อพิพาทนั้น ควรเป็นของใคร โดยระบุว่าทั้ง 2 ประเทศต้องตกลงกันเองในประเด็นนี้

หลังจากนั้นไม่นาน การเมืองทั้งในไทยและกัมพูชาก็เริ่มเปลี่ยนแปลง รัฐบาลใหม่ของทั้ง 2 ฝ่ายมีท่าทีที่เน้นการลดความตึงเครียด และหันมาใช้ช่องทางทางการทูตมากขึ้น คณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา (Joint Boundary Commission-JBC) ก็เริ่มกลับมาทำงานอย่างจริงจังอีกครั้งในช่วงกลางทศวรรษ 2560 เพื่อหาทางออกในเรื่องเส้นเขตแดนและการใช้พื้นที่ร่วมกันอย่างสันติ

เหตุการณ์ปะทะในครั้งนั้น ตั้งแต่ปี 2551-2554 มียอดผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 34 ราย ทั้งทหารและประชาชนพลเรือนฝ่ายไทยและกัมพูชา

ชนวนเหตุปะทะครั้งใหม่ กับข้อพิพาทเดิม

หลังจากปี 2556 เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาสงบเรียบร้อยดีเป็นเวลาหลายทศวรรษ จนกระทั่งในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2568 ได้มีกลุ่มชาวกัมพูชาเข้ามาร้องเพลงชาติที่บริเวณปราสาทตาเมือนธม จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ยังมีข้อพิพาทกันอยู่ ทำให้หลาย ๆ คนตั้งคำถามว่า กัมพูชา กำลังแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในการรุกรานพื้นที่นี้

ในวันที่ 28 พฤษภาคม 2568 ได้เกิดการปะทะกันเป็นเวลาราว 10 นาที ระหว่างทหารไทยและทหารกัมพูชา ในบริเวณพื้นที่ช่องบก ซึ่งอยู่ในเขตสามเหลี่ยมมรกต (Emerald Triangle) จังหวัดอุบลราชธานี ก่อนจะสามารถเจรจาหยุดยิงได้

ต่อมากระทรวงกลาโหมของกัมพูชาได้ออกแถลงการณ์อ้างว่าไทยเป็นฝ่ายเปิดฉากยิงก่อน และมีทหารกัมพูชาเสียชีวิต 1 นาย ในวันที่ 29 พฤษภาคม 2568 พลเอก พนา แคล้วปลอดทุกข์ ผู้บัญชาการทหารบกของไทย ได้เดินทางไปพูดคุยกับ พลเอก เมา โซฟัน ผู้บัญชาการทหารบกของกัมพูชา และได้ตกลงใช้กลไกการเจรจา ในการประชุมคณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา หรือ JBC

ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2568 สมเด็จ ฮุน เซน อดีตนายกรัฐมนตรีกัมพูชา ได้โพสต์ข้อความผ่านเฟซบุ๊กยืนยันว่ากัมพูชาจะไม่ถอนกำลังทหารออกจากพื้นที่สามเหลี่ยมมรกต เนื่องจากเป็นดินแดนของกัมพูชา และจะให้ศาลโลกเป็นผู้ตัดสินทั้งที่มีการตกลงที่จะพูดคุยเจรจาผ่านกลไก JBC ซึ่งไทยยืนยันมาตลอดว่าจะคุยผ่านกลไกดังกล่าวเท่านั้น

วันที่ 4 มิถุนายน 2568 กัมพูชาได้ออกแถลงการณ์เตรียมเดินทางยื่นเรื่องการปะทะดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการพิจารณาในศาลโลก พร้อมกับนำเรื่องข้อพิพาทบริเวณปราสาทตาเมือนธม ปราสาทตาเมือนไต้ และปราสาทตาควาย สูศาลโลกด้วยเช่นกัน ในขณะที่รัฐบาลไทยยังคงยืนยันว่าสถานการณ์ชายแดนสงบเรียบร้อยดี และจะยังมีการเจรจาผ่านกลไก JBC ในวันที่ 14 มิถุนายน 2568 เนื่องจากไทยไม่ยอมรับในเขตอำนาจของศาลโลก ก่อนจะมีการควบคุมเวลาเปิด-ปิดด่านชายแดนไทย-กัมพูชา

สถานการณ์ดูเหมือนจะแยลงเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงวันนัดประชุมกลไก JBC นางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรีของไทย ได้แถลงผลการประชุมว่ามีผลสำเร็จ ทั้งสองฝ่ายเข้าใจและยอมรับในกรอบของการประชุม พร้อมย้ำว่าไทยไม่ยอมรับอำนาจศาลโลก แม้กัมพูชาจะยื่นฟ้อง ก็ไม่ส่งผลใด ๆ กับไทย

แต่สถานการณ์กลับตรงกันข้ามกับคำแถลงการณ์ เมื่อกัมพูชาได้เผยแพร่คลิปเสียงความยาว 17 นาที ระหว่างนางสาวแพทองธาร ชินวัตร กับสมเด็จฮุน เซน ผ่านโซเชียลมีเดีย เนื้อหาของคลิปเสียงเป็นการหารือกัน

เรื่องความร่วมมือชายแดน แต่กลับกล่าวถึงกองทัพของไทย และพลโท บุญสิน พาดกลาง แม่ทัพภาคที่ 2 ว่าเป็น “ฝั่งตรงข้าม”

คลิปเสียงนี้สร้างความไม่พอใจอย่างรุนแรงจากหลายฝ่าย รวมถึงการแทนตนว่า หลาน-อังเคล (ลุง) ส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเมืองไทยเป็นอย่างมาก ในวันที่ 19 มิถุนายน 2568 พรรคภูมิใจไทยซึ่งเป็น พรรคร่วมรัฐบาลได้ประกาศถอนตัวจากรัฐบาล

ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้นางสาวแพทองธาร ชินวัตร หยุดปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราวในวันที่ 1 กรกฎาคม 2568 กรณีคลิปเสียงดังกล่าว โดยรองนายกรัฐมนตรี นายภูมิธรรม เวชยชัย เป็นผู้รักษาราชการ แทนนายกรัฐมนตรี

สถานการณ์ชายแดนปะทุขึ้นอีกครั้งในรอบทศวรรษ

ในขณะที่การเมืองไทยสั่นคลอน ความขัดแย้งในพื้นที่ชายแดนกลับปะทุอย่างรุนแรงมากขึ้น โดยในช่วงเย็นวันที่ 23 กรกฎาคม 2568 ทหารลาดตระเวนของไทยได้เหยียบพุนระเบิด บริเวณช่องอานม้า อำเภอไฉฉาน จังหวัดอุบลราชธานี ส่งผลให้มีทหารบาดเจ็บ 5 ราย โดย 1 รายชื้อเท่าขาด

จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้รัฐบาลไทยประกาศลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูตกับกัมพูชา พร้อมเรียกเอกอัครราชทูตไทยกลับประเทศทันที ในขณะที่พลโท บุญสิน พาดกลาง แม่ทัพภาคที่ 2 ได้ยกระดับมาตรการตอบโต้ โดยปิดด่านทั้งหมด 4 แห่ง ได้แก่ ช่องอานม้า ช่องจอม ช่องสะง่า และช่องสายตะกู พร้อมเตรียมรับมือทางการทหาร ในขณะที่ทางกระทรวงกลาโหมของกัมพูชาได้โพสต์ผ่านเฟซบุ๊กว่า กัมพูชา ได้เคยเตือนไทยหลายรอบแล้วว่าพื้นที่ดังกล่าวมีกับระเบิดจากช่วงสงครามหลงเหลืออยู่ พร้อมปฏิเสธ ข้อกล่าวหาจากฝ่ายไทยในกรณีที่มีทหารได้รับบาดเจ็บ 5 ราย

จนกระทั่งในช่วงเช้าของวันที่ 24 กรกฎาคม 2568 กัมพูชาได้เปิดฉากยิงบริเวณตรงข้ามฐานหมูป่า ซึ่งห่างจากตัวปราสาทตาเมือนธมราว 200 เมตร โดยฝ่ายไทยพยายามตะโกนเจรจาแต่ก็ไม่เป็นผล ทำให้ต้องมีการยิงตอบโต้ ก่อนเกิดเหตุลูกกลามปะทะกันในอีกหลายพื้นที่ คือ บริเวณปราสาทตาควาย อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ บริเวณปราสาทเขาพระวิหาร คือ ภูมะเขือและห้วยตามาย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ช่องบก ช่องอานม้า อำเภอไฉฉาน จังหวัดอุบลราชธานี และช่องจอม อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ การสู้รบ ดำเนินต่อเนื่องกว่า 5 วัน ส่งผลให้ประชาชนหลายหมื่นคนที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่แนวปะทะ ต้องอพยพ ออกจากพื้นที่ รวมถึงมีรายงานผู้เสียชีวิตทั้งทหารและพลเรือน พร้อมกับความเสียหายของอาคารบ้านเรือน

รัฐบาลไทยแถลงประณามกัมพูชา จากการโจมตีใส่พื้นที่โรงพยาบาลพนมดงรัก โรงเรียน และวัด ในเขตอำเภอกันทรลักษ์ โดยกระทรวงการต่างประเทศระบุว่า การกระทำดังกล่าว เป็นการละเมิดกฎหมาย มนุษยธรรมระหว่างประเทศ และอาจเข้าข่ายอาชญากรรมสงคราม ในขณะที่กัมพูชาได้ตอบโต้ว่า ไทยเป็น ฝ่ายเปิดฉากยิงก่อน

ก่อนที่สถานการณ์จะบานปลายมากขึ้น นายอันวาร์ อิบราฮิม นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย ในฐานะ ประธานอาเซียน ได้เสนอเข้าเป็นผู้เจรจาไกล่เกลี่ยทั้ง 2 ประเทศ โดยมีการเจรจาขึ้นในวันที่ 28 กรกฎาคม 2568 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ต่อมา ทั้ง 2 ฝ่ายได้ออกแถลงการณ์ร่วมกันว่า ตกลงยุติการสู้รบ โดยไม่มีเงื่อนไข และให้มีผลทันทีตั้งแต่วันที่ 29 กรกฎาคม 2568 พร้อมนัดประชุม

คณะกรรมการชายแดนทั่วไปไทย-กัมพูชา (General Border Committee-GBC) ตามกลไก JBC ในวันที่ 4 สิงหาคม 2568 โดยกัมพูชาเป็นเจ้าภาพ

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ปะทะของทั้ง 2 ฝ่าย ก็ยังคงมีอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบัน

ความแตกต่างจากอดีต-ปัจจุบัน กับปัญหาข้อพิพาทเดิม

เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาในปี 2554 และปี 2568 มีสาเหตุจากปัญหาการอ้างสิทธิ์ในพื้นที่ทับซ้อนรอบเขตปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งการแบ่งเขตพื้นที่เหล่านี้ยังคงไม่ชัดเจน แม้จะมีคำพิพากษาจากศาลโลกถึง 2 ครั้งแล้วก็ตาม

ความคลุมเครือของคำตัดสินทั้งในปี 2505 และการตีความเพิ่มเติมในปี 2556 ทำให้พื้นที่โดยรอบปราสาทยังคงเป็นประเด็นข้อพิพาทที่ทั้ง 2 ฝ่ายต่างตีความว่าเป็นของตน และกลายเป็นจุดเริ่มต้นของความตึงเครียดทางทหารมาอย่างต่อเนื่อง

ในช่วงปี 2551-2554 สถานการณ์การเมืองภายในประเทศไทยเปราะบางจากการเปลี่ยนผ่านรัฐบาลหลายครั้ง การเมืองที่ขาดความมั่นคง ส่งผลต่อท่าทีของรัฐบาลไทยในปัญหาชายแดน ซึ่งไม่มีเสถียรภาพเพียงพอในการจัดการปัญหาอย่างเด็ดขาด

ท่ามกลางความขัดแย้งดังกล่าว ได้เกิดเหตุปะทะทางทหารขึ้นหลายครั้ง โดยเฉพาะการปะทะที่รุนแรงในเดือนเมษายน 2554 ที่บริเวณรอบปราสาทตาเมือนธมและปราสาทตาควาย ซึ่งส่งผลให้ประชาชนหลายพันคนต้องอพยพออกจากพื้นที่ รวมถึงมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนมาก

ในขณะที่ปี 2568 เหตุการณ์ที่ชายแดนไทย-กัมพูชาปะทุขึ้นอีกครั้ง โดยมีจุดเริ่มต้นที่บริเวณช่องบกจังหวัดอุบลราชธานี เหตุปะทะเริ่มต้นในช่วงเดือนพฤษภาคม ทำให้สถานการณ์ตึงเครียดอย่างฉับพลัน ทว่าความแตกต่างสำคัญจากอดีต คือ ท่าทีของรัฐบาลไทยภายใต้การนำของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี และท่าทีของฝ่ายกัมพูชา ได้เปิดรับแนวทางการเจรจาพหุภาคีมากขึ้น ท่ามกลางจุดยืนของไทยที่ยืนยันที่จะเจรจामานกลไก JBC

แม้รัฐบาลจะเผชิญวิกฤตอย่างหนักจากกรณีคลิปเสียงที่มีเนื้อหาสนทนากับสมเด็จจสุน เช่น ซึ่งถูกเผยแพร่ในสื่อ และนำไปสู่การที่ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราว รวมถึงการถอนตัวของพรรคร่วมรัฐบาลบางส่วน ส่งผลให้รัฐบาลตกอยู่ในสถานะที่ขาดเสถียรภาพ

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลยอมรับในอีกทางหนึ่ง ที่จะเดินหน้าการเจรจามานกลไกพหุภาคีด้วย โดยยอมรับให้ประเทศที่ 3 เข้ามามีบทบาทไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญจากแนวทางเดิมในปี 2554 และทำให้ประชาคมอาเซียนสามารถมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท จึงไม่ได้เป็นเพียงข้อตกลงที่ลงนามร่วมกันไว้อย่างไม่มีความหมายอีก

ในขณะที่ท่าทีของรัฐบาลไทยเป็นอย่างไรก็ตาม แต่กัมพูชาก็ยังคงยึดแนวทางเดิม คือ การใช้กลไกของศาลโลก เป็นเครื่องมือสร้างแรงกดดันทางการเมือง โดยในปี 2554 เคยยื่นขอให้ศาลโลกตีความคำพิพากษาปี 2505 ใหม่ และในปี 2568 ก็ยังคงยึดแนวทางเดิม ในการเสนอข้อพิพาทเข้าสู่การพิจารณาของศาลโลกอีกครั้ง เป็นการแสดงให้เห็นถึงแนวทางของกัมพูชาว่า ไม่ต้องการจะเจรจามานกลไกพหุภาคีมาโดยตลอด

เมื่อพิจารณาภาพรวมของสถานการณ์ทั้ง 2 ช่วงเวลา พบว่ามีจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งที่ยังคงเหมือนเดิม คือ ข้อพิพาทในพื้นที่ชายแดนที่ไม่ได้รับการแบ่งพื้นที่อย่างชัดเจน

แต่แนวทางการจัดการกับปัญหา กลับเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน จากท่าทีที่ปิดกั้นและยึดหลักทวิภาคีในปี 2554 สู่แนวทางการทูตเชิงรุกและการยอมรับบทบาทของประเทศที่ 3 ในปี 2568

แม้ว่ารัฐบาลชุดปัจจุบันจะเผชิญข้อวิจารณ์ว่ามีความอะลุ่มอล่วยกับผู้นำกัมพูชา แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการเปิดรับประเทศที่ 3 ก็ช่วยคลี่คลายสถานการณ์ลงได้ในระดับหนึ่ง

ท้ายที่สุด แม้การปะทะทางทหารจะยังคงเหมือนเดิมในทั้ง 2 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่บทเรียนสำคัญที่ปรากฏชัด คือ การที่ปัญหาข้อพิพาทระหว่างดินแดน ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการใช้อาวุธและความรุนแรงได้อย่างยั่งยืน แต่การเจรจาทางการทูต การยอมรับกลไกระหว่างประเทศ และการรักษาเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศให้มั่นคง เป็นหนทางนำไปสู่การจัดการความขัดแย้งได้อย่างแท้จริง โดยไม่ต้องแลกด้วยชีวิตของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

Bureau of Academic Services

The Secretariat of the House of Representatives

Tel. 0 2242 5900 ext. 5730, 5740, 5750

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร